

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ**

Кафедра публічного управління та адміністрування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь - «Магістр»

**на тему: Публічне управління соціально-економічним
розвитком міста**

Виконала:

студент спеціальності
281 «Публічне управління та адміністрування»
ОП «Публічне управління та адміністрування»

Павлов Юрій Іванович

Керівник:

Стоволос Надія Борисівна

к.е.н., доцент

кафедри публічного управління та адміністрування

Рецензент:

Маслак Олександр Миколайович
Директор Департаменту агропромислового розвитку
Сумської ОДА

Суми - 2024

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет	Економіки і менеджменту
Кафедра	Публічного управління та адміністрування
Освітній ступінь	«Магістр»
Спеціальність	281 «Публічне управління та адміністрування» ОП «Публічне управління та адміністрування»

Затверджую:

Завідувач кафедри

д.е.н., професор

О.П. Славкова

« _____ » _____ 202 _____ р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ***Павлова Євгена Івановича*****1. Тема роботи:** Публічне управління соціально-економічним розвитком міста**2. База практичного дослідження:**

Конотопська міська рада Сумської області

керівник роботи Стоволос Надія Борисівна, к.е.н., доцент

затверджена наказом по університету від

« _____ » _____ 202 _____ р. № _____

3. Строк подання студентом закінченого проекту (роботи)«10» березня 2024 р.**4. Вихідні дані до проекту (роботи):**нормативно-законодавчі акти України, навчально-методичні посібники, монографії, підручники за тематикою дослідження, наукові публікації, статистична інформація за 2019-2022 роки**5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):**

- розглянути теоретичні основи публічного управління соціально-економічним розвитком міста;
- оцінити загальну характеристику Конотопської міської ради Сумської області;
- проаналізувати основні соціально-економічні показники розвитку громади;
- оцінити публічне управління соціально-економічним розвитком міста;
- вивчити можливість імплементації досвіду зарубіжних країн щодо соціально-економічного розвитку міста;
- дослідити впровадження принципів сталого розвитку та діджиталізації в процес управління соціально-економічним розвитком;
- розглянути основи побудови повоєнної стратегії розвитку Конотопської громади.

6. Дата видачі завдання:« 12 » _____ грудня 2022 _____ р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів проекту	Примітка
1	Визначення об'єкту, предмету дослідження, формулювання мети та задач кваліфікаційної роботи, складання плану	Листопад-грудень 2022	виконано
2	Підбір та вивчення літературних джерел, законодавчої та нормативної бази	Січень 2023	виконано
3	Узагальнення теоретичного матеріалу з обраної теми дослідження та представлення чорнового варіанту першого розділу кваліфікаційної роботи	Лютий-квітень 2023	виконано
4	Збір та обробка фактичного матеріалу, узагальнення аналізу застосування досліджуваного питання на підприємстві (переддипломна практика)	02-31 травня 2023	виконано
5	Оформлення теоретичної частини кваліфікаційної роботи, узагальнення аналітичної частини, захист звіту по переддипломній практиці	Червень 2023	виконано
6	Проектування напрямів вдосконалення досліджуваної проблеми	Липень-Серпень 2023	виконано
7	Завершення проектної частини кваліфікаційної роботи та подання попереднього варіанту третього розділу керівнику	Вересень 2023	виконано
8	Оновлення даних за 2019-2022 роки та доопрацювання аналітичного і проектного розділів кваліфікаційної роботи	Жовтень-листопад 2023	виконано
9	Оформлення кваліфікаційної роботи, та її подання на попередній захист та рецензування	лютий 2024	виконано
10	Перевірка кваліфікаційної роботи на автентичність (подання роботи для перевірки на плагіат на кафедру, до відділу якості освіти)	01 березня 2024	виконано
11	Подання закінченої роботи та документів до неї до деканату	06 березня 2024	виконано
12	Захист кваліфікаційної роботи	19 березня 2024	

Студент

(підпис)

Юрій ПАВЛОВ

Керівник роботи

(підпис)

Надія СТОВОЛОС

Перевірку на автентичність проведено

(підпис)

Надія БАРАНИК

Дипломна робота допущена до захисту

Маргарита
ЛИШЕНКО

АНОТАЦІЯ

Павлов Ю.І. Публічне управління соціально-економічним розвитком міста

Кваліфікаційна робота зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», СНАУ, Суми-2024 р. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота присвячена розкриттю проблеми щодо забезпечення соціально-економічного розвитку міст. Досліджено теоретичні засади забезпечення соціально-економічного розвитку міст, визначено чинники впливу, проблеми, досліджено зарубіжний досвід та підходи до оцінки. Побудовано інтегральний показник та запропоновано напрями забезпечення соціально-економічного розвитку міст. На підставі проведено дослідження встановлено, що в містах необхідно здійснювати контроль за рівнем соціально-економічного розвитку використовуючи запропонований інтегральний індикатор на ґрунті обчислення таксономічного показника. Визначено, що для забезпечення соціально-економічного розвитку міст необхідне залучення інвестицій, вдосконалення транспортної системи й інфраструктури в місті, державна підтримка, залучення коштів для покращення надання освіти та медичної допомоги, інноваційний розвиток та розвиток людського потенціалу, здійснення заходів для поліпшення екологічного стану середовища міста та сприяння покращення умов життя для населення міста.

Встановлено, що в містах необхідно здійснювати контроль за рівнем соціально-економічного розвитку використовуючи один з методів. Забезпечення соціально-економічного розвитку міст залежить від інституційної підтримки щодо залучення інвестицій в інноваційний розвиток та розвиток людського потенціалу, вдосконалення транспортної системи й інфраструктури в місті. Публічне управління повинно формувати програми для залучення коштів щодо покращення надання соціальних та освітніх послуг та медичної допомоги. Органи місцевого самоврядування повинні здійснювати заходи для поліпшення екологічного стану середовища міста та сприяння покращення умов життя для населення міста. Запропоновано, що одним із етапів планування повинна бути розробка плану повоєнного відновлення, що стосується зміни кількості об'єктів господарювання погосподарського обліку, а також зміни площі землі в особистому користуванні об'єктів господарського обліку на території громади визначення об'єктів для відновлення.

Ключові слова: публічне управління, розвиток; соціально-економічний розвиток; місто; населення; підприємства; ресурси; інвестиції.

ABSTRACT

Pavlov Yu.I. Public management of social and economic development of the city

Qualification work on specialty 281 "Public management and administration", SNAU, Sumy-2024 - Manuscript.

The qualification work is dedicated to the disclosure of the problem of ensuring social and economic development of cities. The theoretical principles of ensuring socio-economic development of cities were studied, influencing factors and problems were determined, foreign experience and approaches to assessment were studied. An integral indicator was constructed and directions for ensuring social and economic development of cities were proposed. On the basis of the conducted research, it was established that in cities it is necessary to control the level of socio-economic development using the proposed integral indicator based on the calculation of the taxonomic indicator. It was determined that in order to ensure the socio-economic development of cities, it is necessary to attract investments, improve the transport system and infrastructure in the city, state support, attract funds to improve the provision of education and medical care, innovative development and development of human potential, implementation of measures to improve the ecological condition of the city environment and promoting the improvement of living conditions for the city's population.

It was established that in cities it is necessary to control the level of socio-economic development using one of the methods. Ensuring the socio-economic development of cities depends on institutional support for attracting investments in innovative development and development of human potential, improving the transport system and infrastructure in the city. Public administration should form programs to attract funds to improve the provision of social and educational services and medical care. Local self-government bodies must implement measures to improve the ecological condition of the city environment and promote the improvement of living conditions for the city's population. It is proposed that one of the stages of planning should be the development of a post-war recovery plan, which concerns the change in the number of economic objects of economic accounting, as well as the change of the land area in personal use of economic accounting objects on the territory of the community, the identification of objects for recovery.

Keywords: public administration, development; socio-economic development; city; people; enterprises; resource; investment

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ МІСТА.....	9
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КОНОТОПСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	19
2.1. Загальна характеристика Конотопської міської ради Сумської області.....	19
2.2 Основні фінансово-економічні показники розвитку громади	27
2.3 Публічне управління соціально-економічним розвитком міста.....	36
РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ МІСТА.....	45
3.1 Імплементация досвіду зарубіжних країн щодо публічного управління соціально-економічним розвитком міста.....	45
3.2 Впровадження принципів сталого розвитку та діджиталізації в процес управління соціально-економічним розвитком.....	52
3.3 Рекомендації щодо побудови повоєнної стратегії розвитку Конотопської громади.....	59
ВИСНОВКИ.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	75
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що розвиток будь-якої чи то економічної, чи то соціальної системи повсякчас потребує свого розвитку. Не виняток цьому і розвиток об'єднаних територіальних громад. Адже, зрозуміло, що дані елементи розвитку мають взаємовплив: економічний розвиток впливає на формування соціального розвитку, в свою чергу, соціальний розвиток сприяє підвищенню економічного розвитку. Тому, при здійсненні певних дій щодо сприяння соціально-економічного розвитку об'єднаних територіальних громад, необхідно враховувати даний момент, без якого не можливо ефективно сформувати ефективність такого розвитку. Проблематика сталого економічного розвитку на регіональному рівні розглядається у працях як зарубіжних, так і українських учених. Наприклад, у працях Антонюк Н. А. [1] приділено увагу тематиці сталого розвитку регіонів. Пальчук В. досліджує проблематику удосконалення механізмів реалізації регіональної політики в умовах децентралізації влади в Україні [16]. Теоретичні, методологічні та практичні питання управління регіональним соціально-економічним і суспільно-політичним розвитком в Україні на основі оптимального поєднання державної влади та місцевого самоврядування досліджувались Скибою М. В. [24]. Інституціональний базис структурної трансформації регіональної економіки, пріоритети та засоби реалізації стратегії імпортозаміщення як чинника безпеки розвитку внутрішнього ринку визначені у працях Юрика Н.Є.[27].

Ця проблема є не тільки актуальною, але й багатогранною, потребує проведення подальших досліджень щодо аналізу динаміки основних показників соціально-економічного розвитку на регіональному рівні та з'ясування основних тенденцій.

Метою кваліфікаційної роботи є теоретичне обґрунтування, вироблення науково-методичних засад і практичних пропозицій, спрямованих на публічне

управління соціально-економічним розвитком міста та розробка конкретних планів та стратегій..

Завданнями кваліфікаційної роботи є:

- розглянути теоретичні основи публічного управління соціально-економічним розвитком міста;
- оцінити загальну характеристику Конотопської міської ради Сумської області;
- проаналізувати основні соціально-економічні показники розвитку громади;
- оцінити публічне управління соціально-економічним розвитком міста;
- вивчити можливість імплементації досвіду зарубіжних країн щодо соціально-економічного розвитку міста;
- дослідити впровадження принципів сталого розвитку та діджиталізації в процес управління соціально-економічним розвитком;
- розглянути основи побудови повоєнної стратегії розвитку Конотопської громади.

Предмет дослідження: теоретичні, науково-методичні та прикладні аспекти забезпечення розвитку публічного управління щодо соціально-економічного розвитку міста.

Об'єкт дослідження: процеси функціонування публічної політики щодо соціально-економічного розвитку міста.

Наукова новизна полягає в наступному:

- досліджено теоретичні основи публічного управління соціально-економічним розвитком міста;
- визначено основні соціальні та економічні характеристики що характеризують місто;
- проаналізовано основні показники розвитку територіальної громади;
- оцінено публічне управління соціально-економічним розвитком міста;
- розроблені пропозиції щодо впровадження принципів сталого розвитку в діяльність органів публічної влади;

- запропонувати пропозиції по діджиталізації публічного управління соціально-економічним розвитком міста.

Практичне значення полягає у можливості подальшого розвитку державної політики щодо соціально-економічного розвитку міста. Рекомендації можуть бути прийняті до практичної діяльності Конотопської міської ради та органів державного управління та місцевого самоврядування.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи та публікації. Основні положення роботи апробовано та опубліковано у вигляді тез у матеріалах конференцій, які були опубліковані в наступних збірниках:

1. Павлов Ю.І. Основні складові елементи соціального та економічного розвитку міста. Модернізація та сучасні українські і світові наукові дослідження: *Матеріали IV Міжнародної студентської наукової конференції, м. Кривий Ріг, 15 вересня, 2023 рік* / ГО «Молодіжна наукова ліга». Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп», 2023. С.27-30.
2. Павлов Ю.І. Публічне управління в контексті концепція нової веберівської держави. *Сучасні тенденції розвитку науки, освіти, технологій та суспільства: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції* (Полтава, 12 вересня 2023 р.): у 2 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2023. Ч. 1.. С53-54.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Викладена на 80 сторінках, список використаної літератури складає 34 джерела.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ МІСТА

Досягнення високого рівня соціально-економічного розвитку новостворених громад у системі народного господарства деякі науковці зводять до розвитку економічного потенціалу регіону, поліпшення економічного становища та підвищення рівня життя населення в майбутньому. У цьому відношенні ми можемо повністю погодитися з експертами, які стверджують, що аналіз сильних і слабких сторін, загроз і перспектив певної території повинен бути основою забезпечення економічного потенціалу [14]. Реформування всієї системи місцевого самоврядування на основі процесів децентралізації забезпечило створення об'єднаних територіальних громад, які власними силами та можливостями можуть надавати якісні послуги населенню нашої країни у різноманітних сферах, як попередньо вважали деякі науковці [15]. При цьому чинним законодавством визначаються елементи їх ресурсного забезпечення, а саме: наявне майно, доходи, що надходять до місцевого бюджету, земля та природні ресурси, що належать новоствореним громадам, а також об'єкти спільного користування та активи, якими вони наразі володіють [2]. З наведеного випливає, що об'єднані територіальні громади є суб'єктами, наділеними широкими повноваженнями щодо управління майном своєї громади. Предметом такої власності є насамперед заклади соціальної сфери, майно органів місцевого самоврядування, квартири та комунальні підприємства, які переходять до власності громад у результаті поділу державного майна України на державне майно та майно державного управління. Слід також пам'ятати, що управління громадами здійснюється на рівні району, який акумулює значний ресурсний потенціал. Від правильного управління цим потенціалом залежить не лише окрема громада, а й рівень соціально-економічного розвитку регіону та національної економіки в цілому.

Необхідно зазначити, що існуюча система збору та обробки статистичної інформації дозволяє аналізувати лише деякі складові ресурсів громад, а саме: кадровий, фінансовий, земельний. Критеріями, що визначають створення громад, є фінансові ресурси, рівень забезпеченості громад цим видом ресурсів та ефективність їх використання значною мірою визначає рівень їх соціально-економічного розвитку а негативною тенденцією в управлінні фінансовими ресурсами є високий рівень їх оборотності. Ще однією важливою проблемою в умовах децентралізації є рівень та якості кадрів, здатних виконувати різноманітні завдання та вирішувати проблеми, а також їх професійна підготовка та фінансування оплати праці. Нині існує багато освітніх та практичних програм для менеджерів, особливо у сфері місцевого самоврядування, які сприятимуть накопиченню інтелектуальних ресурсів у майбутньому [8].

Слід пам'ятати, що спрямування значної частини власних доходів на утримання апарату управління громади обмежує їх можливості щодо забезпечення належного соціально-економічного розвитку території. В період реформування суспільства в Україні відбувся розпад основних політичних і соціальних структур і відносин, що призвело до ускладнення умов життя людини в усіх сферах, особливо в малих містах.

Роль державної політики у розвитку громад дуже значна. Стратегія розвитку цієї політики не завжди відповідала потребі більш чіткого обґрунтування напрямів розвитку громад малих міст, які б краще вписувалися в реальні процеси, що відбуваються та в безпосередню реалізацію інтересів громад і перспектив їх подальшого розвитку. Велике значення проблемних аспектів розвитку зумовлене поглибленням життєвої кризи, в тому числі міського населення, тенденцією до зубожіння, зростанням рівня безробіття та негативними міграційними процесами [8].

Метою розвитку міських громад є їх життєздатність, яка безпосередньо пов'язана з двома аспектами його розвитку. З одного боку, життєздатність міста залежить від того, наскільки громади здатні підтримувати місцеву

інфраструктуру на належному рівні, наскільки вони мають доступ до широкого спектру послуг і наскільки вони здатні працювати щодо активізації підприємницької діяльності, стимулювання економічних можливостей або розробки регуляторної політики, яка сприяє досягненню кінцевих результатів. По-друге, життєздатність громад залежить від самих мешканців, які повинні розуміти та усвідомлювати своє багатство, ефективно будувати мережі, працювати над розвитком місцевої співпраці, мотивувати мешканців та з ентузіазмом ставитися до розвитку рідного міста.

Аспекти життя в міських громадах є як засобами, так і цілями розвитку. Адже процес розвитку міської громади в основному включає процес – низку рішень і дій, які не лише покращують економічний стан громади, а й зміцнюють її функціональну силу. Завдяки колективним діям, участі та стосункам міська громада набуває нового життя: стає ініціативнішою та активнішою, організаційно узгодженою, ініціатором нових змін, має ефективнішу систему взаємовідносин, високі професійні знання, розвиненіші лідерські якості, високий рівень ентузіазму [15].

Розбудова української моделі місцевого самоврядування та її модернізація направлені на розвиток перспективи і вимагають особливої актуальності цієї проблеми. Незважаючи на різноплановість наукових досліджень, що стосуються сучасних проблем соціально-економічного розвитку громад, їх складність і суспільна значущість зумовлюють необхідність поглиблення проблеми з точки зору вдосконалення змісту соціальної політики розвитку громад. Ми вважаємо, що розробка теоретико-практичної моделі української міської громади є актуальним завданням сьогодення [14]. Публічна політика визначається як напрямок дій (або бездіяльності), яку уряд обирає для вирішення однієї чи кількох взаємопов'язаних проблем, що базуються на соціальних цінностях і істотно впливають на життя суспільства. При цьому розвиток державної політики відбувається в кількох напрямках. Зокрема, на зміст і якість такої політики істотно впливають демократичні фактори, до яких дослідники відносять насамперед роль і репрезентативність держави у

вирішенні соціальних проблем, а також залучення громадян до цього процесу. у формуванні державної політики. Ми сприймаємо розвиток громади як безперервний і тривалий процес, в якому бере участь велика кількість різних соціальних груп.

Тому запровадження ефективної державної політики, спрямованої на вирішення проблем розвитку міських громад, є пріоритетним державним завданням, що дає суспільству можливість досягти сучасного, глобального соціально-економічного рівня [24].

Забезпечення сталого економічного розвитку в умовах викликів сучасності актуалізує дослідження теоретичних засад діяльності органів державного управління, формування та реалізації управлінських рішень суспільного значення, політики розвитку держави на регіональному рівні. На думку науковців, державна регіональна політика в Україні не забезпечувала мінімізації загроз, пов'язаних із диспропорційністю територіального розвитку, що призвело до збереження та поглиблення нерівності між регіонами, дезінтеграції національного економічного простору та зростання соціальної напруги. у суспільстві [24]. Нині особливого значення набуває стратегічне планування як невід'ємний елемент стратегічного управління, що реалізується органами державного управління в невід'ємній територіальній ланці економіки країни, яка характеризується комплексом притаманних ознак: структурою виробництва. , розвиненими внутрішніми зв'язками, концентрацією населення, специфічною виробничою та соціальною інфраструктурою тощо. Прийняття стратегічних рішень вимагає аналізу основних тенденцій соціально-економічного розвитку на регіональному рівні.

Кожна країна (залежно від історичних, політичних, економічних та інших умов) має свою національну модель регіональної політики. Можна погодитися з думкою українських вчених, що «...в кожній моделі існує той чи інший ступінь асиметрії (особливих відносин з центром для різних регіонів), що означає гнучкість відносин центр-периферія для історичних, географічних цілей. , соціальні міркування, економічні та культурні умови». На думку Юрик Н.Є.,

Маслянюк Б.М. [27], фундаментальні зміни та концептуальні зрушення в новій парадигмі регіональної політики держав-членів ЄС полягають у тому, що акцент робиться насамперед на участі громадськості, що посилює стійку конкурентоспроможність регіонів і надає їм свободу. . процеси зростання завдяки кращому використанню локальних конкурентних переваг; відхід від моделі короткострокових субсидій, що розподіляються на основі рішень центрального державного органу, відповідального за розвиток відсталіх регіонів, до довгострокової моделі розвитку, заснованої на принципах децентралізації, сприяння всім регіонам, враховує інноваційний фактор росту. Науковці стверджують, що при створенні та реалізації нової регіональної публічної влади в умовах децентралізації обов'язковим є використання «м'яких» заходів регіональної політики: створення та підтримка інститутів регіонального розвитку, міжрегіонального партнерства, державно-приватного партнерства, соціального партнерства. політичні та економічні платформи [27]. Варто зазначити, що організаційно-правові основи реалізації та реалізації регіональної політики держави були сформовані в Україні за часи незалежності.

Основні нормативно-правові акти, що становлять інституційну основу: Конституція України [10], Закони України «Про стимулювання розвитку регіонів» [22], «Про засади державної регіональної політики» [20], «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» [21], «Генеральна схема розвитку території України». Важливою є реалізація прийнятої Державної стратегії розвитку територій на 2021-2027 роки, яка визначила такі пріоритети розвитку територій: територіальне єднання, економічний розвиток окремих областей та регіонів, соціальний розвиток та доступність якісних послуг. У визначеному документі стратегічною метою регіональної політики держави до 2027 року є розвиток та єдність, орієнтовані на людину – гідне життя в цілісній, децентралізованій, конкурентоспроможній та демократичній Україні, забезпечення ефективного використання внутрішнього потенціалу територій. та їх спеціалізація на сталому розвитку країни, що створює умови для підвищення рівня добробуту та доходів

громадян, при досягненні соціальної, гуманітарної, економічної, екологічної та просторової єдності [21].

В умовах продовження реформи державного управління регіональна політика держави тісно пов'язана з регулюванням адміністративно-територіального устрою держави та реалізується органами державної адміністрації та місцевого самоврядування у взаємодії з іншими учасниками процесу державного управління. процес формування та реалізації регіональної політики держави шляхом використання системи методів, інструментів, інструментів і засобів досягнення конкретних цілей, забезпечення ефективного, результативного та комплексного управління соціально-економічним розвитком на регіональному рівні. Варто зазначити, що регіональну політику держави також можна розуміти як систему цілей, заходів, засобів і скоординованих дій органів виконавчої влади на центральному та місцевому рівнях, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, спрямованих на забезпечення високого рівня якості життя громадян усієї України з урахуванням природних, історичних, екологічних, економічних, географічних, демографічних та інших особливостей регіонів, а також їх етнокультурної самобутності. Метою регіональної політики держави є створення умов для динамічного, сталого розвитку України та її регіонів, забезпечення її соціально-економічної єдності, підвищення рівня життя населення та забезпечення соціальної захищеності, гарантованої державою. стандарт. всі громадяни, незалежно від місця проживання [21]. В Україні суб'єктами державної регіональної політики відповідно до чинного законодавства є: Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада Міністрів України. , Автономної Республіки Крим, центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб державної регіональної політики, на які сильно впливають, є угруповання областей (їх частин), міст, сіл, селищ. , які об'єднуються за критеріями та в порядку, встановленими

Кабінетом Міністрів України. На малюнку 1.1 показано основні принципи регіональної політики держави.

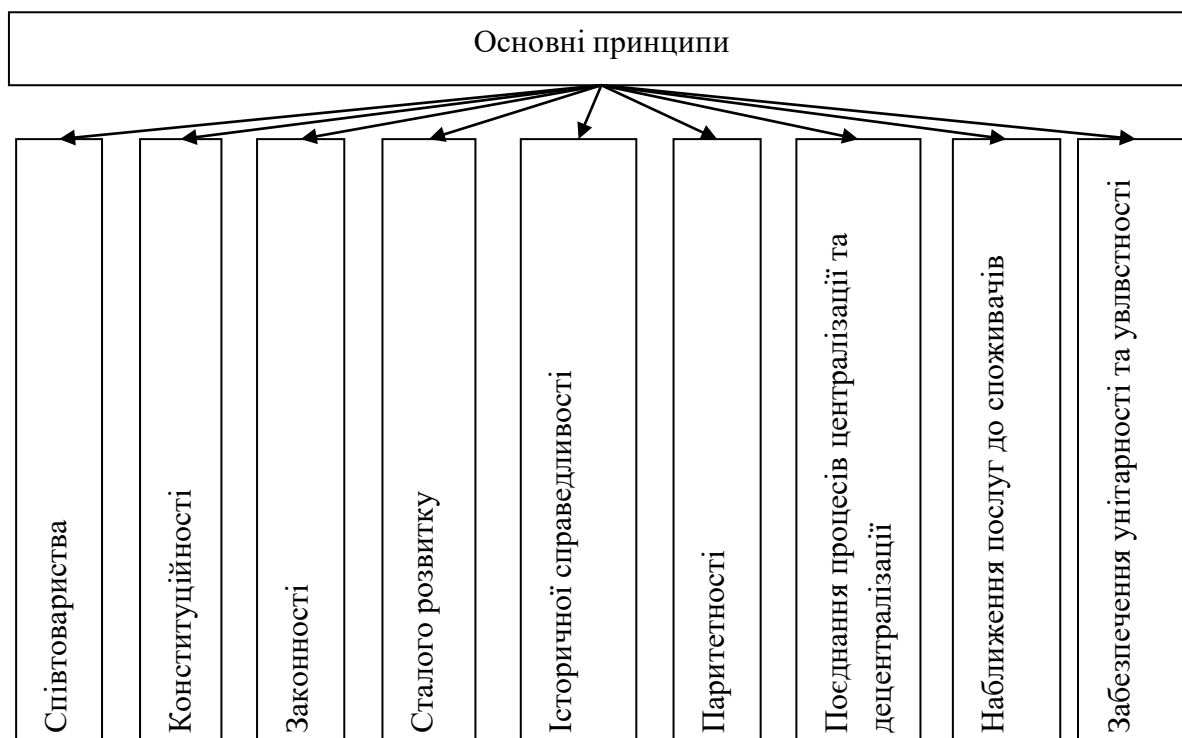

Рисунок 1.1 - Основні принципи державної регіональної політики

Джерело: побудовано автором

Механізм державного регулювання просторового розвитку можна представити як сукупність інструментів, методів та інструментів, що використовуються регіональними органами державної влади для визначення та реалізації цілей просторового розвитку. Основними складовими зазначеного механізму є організаційно-правова частина, бюджетно-фінансова частина (місцеві бюджети тощо), програмно-прогнозна (прогнози та програми регіонального розвитку) тощо. Регіональну політику держави можна трактувати у термінах: економічна, бюджетна, фінансова, соціальна та екологічна складові та інші. Наприклад, економічний елемент може включати узгодження національних і регіональних економічних інтересів; розумне розміщення продуктивних сил і використання місцевого економічного потенціалу; створення стимулів для збільшення обсягу залучених фінансових ресурсів до

«точок зростання»; нівелювання територіальної нерівності та активізації розвитку депресивних регіонів тощо. Регіональна фінансова політика держави може бути представлена як сукупність методів, інструментів та інструментів, які регіональні органи влади використовують у процесі створення, розподілу, перерозподілу та використання фінансових ресурсів у адміністративно-територіальні одиниці. Варто підкреслити, що державні регіональні програми, які є інструментами державного регулювання на регіональному рівні, є системною діяльністю місцевої влади та державного управління, що слугує вирішенню найактуальніших проблем соціально-економічного розвитку регіону [24]. Державні регіональні програми - це такі, що дозволяють якомога повніше узгодити регіональні та виробничі інтереси та створити реальні умови для наближення рівня виробництва та споживання основних споживчих товарів у всіх регіонах. Відповідно до чинного законодавства програма повинна відображати:

- результати аналізу соціально-економічного розвитку відповідної адміністративно-територіальної одиниці за попередні та поточний роки, а також характеристики основних проблем розвитку її економіки та соціальної сфери;
- використання та екологічна ситуація природного, промислового, науково-технічного потенціалу та робочої сили відповідної адміністративно-територіальної одиниці;
- шляхи вирішення основних проблем розвитку економіки та соціальної сфери відповідної адміністративно-територіальної одиниці;
- цілі та пріоритети соціально-економічного розвитку постраждалої адміністративно-територіальної одиниці на наступний рік;
- система діяльності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з реалізації соціально-економічної політики з конкретними строками та виконавцями;
- основні показники соціально-економічного розвитку відповідної адміністративно-територіальної одиниці тощо [24].

Що стосується ефективності та результативності реалізації регіональної політики держави, то більшість науковців сходяться на думці, що основним критерієм ефективності є досягнення конкретні цілі. На думку науковців, систему показників, що оцінюють ефективність механізму державного регулювання процесів соціально-економічного розвитку, можна згрупувати за блоками, наведеними на рисунку 1.2.

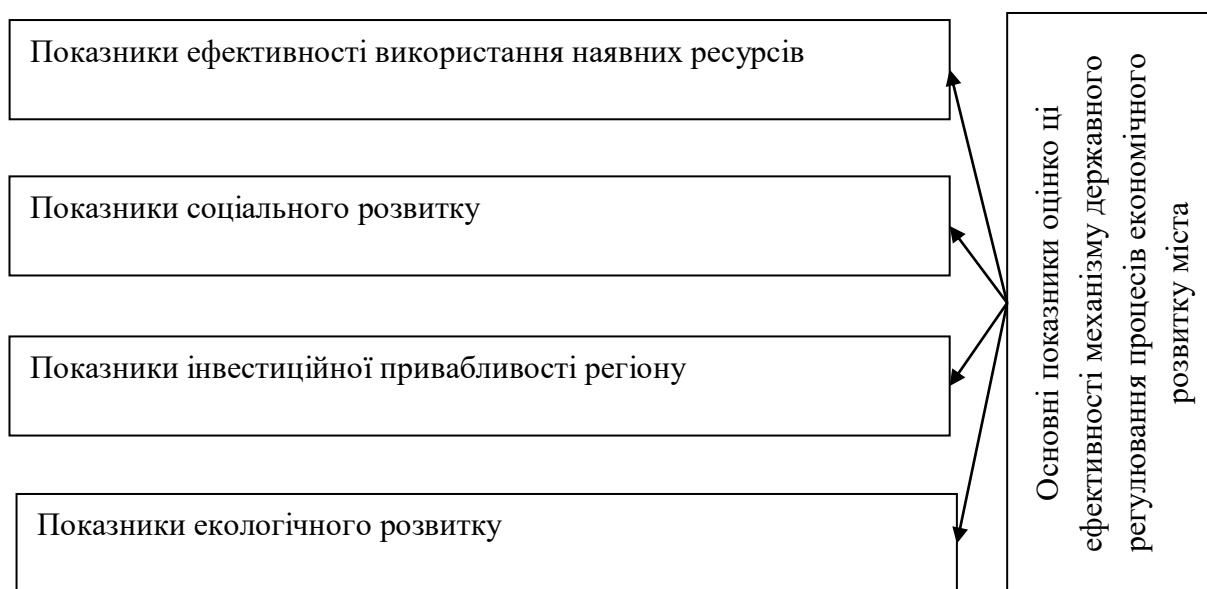

Рисунок 1.2 - Основні показники оцінювання ефективності механізму державного регулювання процесів соціально-економічного розвитку регіонів
Джерело: побудовано автором

На думку науковців, поданий на рисунку підхід базується на оцінці отриманих результатів. Таблиця 1.1 містить основні показники, що характеризують соціально-економічний розвиток на регіональному рівні. Процес розвитку територіальних громад безпосередньо пов'язаний із проблемою соціально-економічного та фінансового забезпечення. На нашу думку, суспільство очікує, що учасники ринку, які також є представниками територіальних громад, не повинні час від часу проявляти бажання збагачуватися за рахунок спільних інтересів, наприклад, приймаючи рішення про надання субвенції на розвиток. та чи інша сфера нераціональна [16].

Таблиця 1. 1 - Методика розрахунку основних показників, що характеризують соціально-економічний розвиток на регіональному рівні

Показник та одиниця вимірювання	Методика
Індекс фізичного обсягу валового регіонального продукту, %	Вартість товарів / послуг звітного року в постійних цінах поділити на вартість товарів / послуг попереднього року у фактичних цінах і помножити на 100%
Частка валового регіонального продукту у загальному підсумку, %	ВРП і-го регіону поділити на загальний ВРП України та помножити на 100%
Середня чисельність постійного населення за регіонами України, тис. осіб	Середнє арифметичне чисельності населення, яке постійно проживає на момент перепису на певній території, враховуючи тимчасово відсутніх (беручи до уваги, що їхня відсутність у місці постійного проживання не перевищувала 12 місяців), на початок і кінець звітного періоду
Валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу, грн.	ВРП і-го регіону поділити на чисельність наявного населення в і-му регіоні
Наявний дохід населення у розрахунку на одну особу населення, грн..	Суму грошових коштів і матеріальних благ (заробітна плата, прибуток і змішаний дохід, одержані доходи від власності, соціальні допомоги, соціальні трансфери в натурі та інші поточні трансфери), яка спрямована на підтримку фізичного, морального, економічного та інтелектуального станів людини й на задоволення її потреб, за мінусом податків та інших обов'язкових платежів (кошти, що використовуються населенням на споживання та заощадження) і-го регіону, поділити на кількість наявного населення в і-му регіоні

Джерело: складено автором за даними [16; 17].

Основним завданням обласних державних адміністрацій є створення системи ефективних антикорупційних механізмів регулювання соціально-економічного розвитку громад. Соціально-економічний розвиток територіальних громад має тривати, незалежно від інституційних концепцій дисфункціональної циклічності чи парадоксів економічної дерегуляції. Модернізація системи регулювання соціально-економічного розвитку громад регіонів неодмінно має сприяти фінансовому оздоровленню. Досягти цього можна лише шляхом розробки ефективного алгоритму дій.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ КОНОТОПСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДА СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1 Загальна характеристика Конотопської міської рада Сумської області

Конотопська міська територіальна громада (КАТОТТГ: UA59020070000032449) розташована в західній частині Конотопського району Сумської області. Адміністративний центр - місто Конотоп. Площа Конотопської територіальної громади становить 100,8 квадратних кілометра. Населення - 88 758 жителів. Місто Конотоп також є адміністративним центром однойменного району, другого за чисельністю населення (203,19 тис. жителів) Сумської області. Висока щільність населення – 880,54 осіб на квадратний метр вказує на урбанізовану типологію розселення населення Конотопської громади. Перша письмова згадка про місто датується 1634 роком. Під Конотопом відбулася славетна битва між військами гетьмана І. Виговського (союзниками якого були татари та частина польських військ) і московським військом, яка завершилася повним розгромом російської армії. Місто має багату історію, з Конотопом пов'язано багато історичних подій та відомих особистостей, місто увічнено у класичних літературних творах, насамперед у повісті Г. Квітки-Основ'яненка «Конотопська відьма». Міська громада Конотопа характеризується вигідним географічним розташуванням та розгалуженим автомобільним та залізничним сполученням. Через нього проходять регіональні дороги Р60 - Кролевець-Конотоп-Ромни-Пирятин, Р61 - Батурин Конотоп-Суми та регіональні дороги Т-19-10 і Т-19-25.

Історія Конотопського району є невід'ємною частиною славної історії Сумського району та всієї України. Увага до збереження історико-культурної спадщини стала невід'ємною частиною програми розвитку району. З метою

популяризації туристично-екскурсійних маршрутів у 2016 році для дітей області було підготовлено мандрівки стежкою Шаповалівка – Малий Самбор – Шевченка, під час яких туристи мають чудову можливість ознайомитись з історичним минулим Конотопщини та послухати цікаві факти про видатних діячів нашого краю. З метою підвищення обізнаності мешканців про туристичні стежки району з 2007 року при районній бібліотеці функціонує Туристично-інформаційний центр, який постійно поповнюється новими матеріалами.

Загальна характеристика Конотопської міської ради наведена в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Загальна характеристика Конотопської міської ради

Повне найменування юридичної особи	Конотопська міська рада
Код ЄДРПОУ	24006881
Дата реєстрації	21.05.1997
Уповноважена особа	Семеніхін Артем Юрійович
Державна служба статистики України	Ідентифікаційний код органу: 37507880 Дата взяття на облік: 27.04.1999
Головне управління ДПС у Сумській області, Конотопська ДПІ (м. Конотоп)	Ідентифікаційний код органу: 43995469 Відомості про відомчий реєстр: Реєстр платників податків Дата взяття на облік: 04.09.2002 Номер взяття на облік: 1153

Джерело: сформовано на основі [9]

Важливе місце в класифікації громади відноситься до політичної ситуації та представлення депутатських фракцій (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 – Депутатські фракції Конотопської міської рада Сумської області

Фракція	Кількість депутатів	Голова фракції
Депутатська фракція «ВО «Свобода»	10	Школа Олександр Васильович
Депутатська фракція «СЛУГА НАРОДУ»	5	Коханов Максим Олександрович
Депутатська фракція «ЗА МАЙБУТНЄ»	5	Беспала Ольга Віталіївна
Депутатська фракція «ВО «Батьківщина»	4	Поліщук Оксана Анатоліївна
Депутатська фракція «Європейська солідарність»	4	Омельченко Тарас Павлович

Джерело: [9]

Всього в адміністративних межах Конотопської міської територіальної громади знаходиться 10294 га, з них 5339,25 га сільськогосподарських угідь (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3 – Земельні угіддя Конотопської міської ради, га

Територія	Види земельних угідь					
	Сільськогосподарські угіддя, га	Під водними об'єктами, га	Заліснені, га	Землі запасу та землі не надані в користування, га	Землі державного резерву, га	Природоохоронні зони, га
м. Конотоп	6119,1257	530,0000	237,5117	1620,7700	-	-

Джерело: сформовано на основі [9]

Основною характеристикою громади є наявність населення, яке проживає на території Конотопської міської ради.

Якщо проаналізувати чисельність наявного населення по містах і районах Сумської області станом на 1 січня 2022 року, то Конотопський район займає 8 місце з поміж інших районів. Хоча за площею район займає 5 місце серед районів області.

Таблиця 2.4. – Порівняння населення та площі міської ради з територією району та Сумської області

Територія	Площа (км ²)	Площа ТГ	Наявне населення, осіб	Населення ТГ	Щільність населення (осіб/км ²)
		у % до загальної площі району/ області		у % до загального населення району/ області	
Конотопська ТГ	101	-	88 758	-	880,54
Конотопський район (без м. Конотоп)	5 089	1,98%	114 432	77,56%	22,49
Конотопський район	5 190	1,94%	203 190	43,68%	39,15
Сумська область	23 834	0,42%	1 296 763	6,84%	54,41

Щільність населення свідчить про урбанізовану типологію розселення населення в Конотопській громаді.

Демографічна ситуація у країні в цілому, і в Конотопській територіальній

громаді, зокрема, впродовж останніх років залишається незадовільною.

Спостерігається зниження показника народжуваності та підвищення показника смертності, природний приріст залишається негативним (рисуюнок 2..

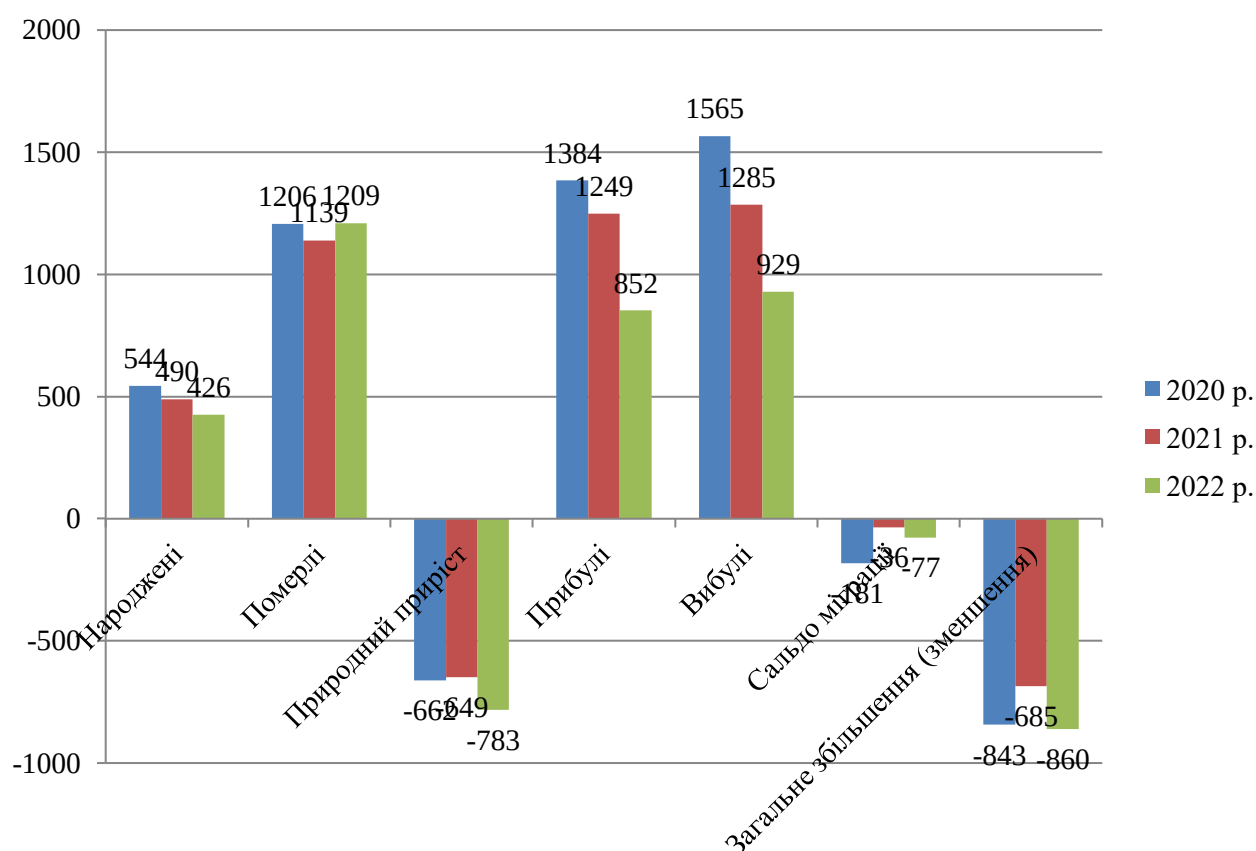

Рисунок 2.1 - Динаміка чисельності населення Конотопській міській раді

Джерело: сформовано на основі [9]

Майже всі демографічні показники залежать від вікової структури населення. Наприклад, якщо частка молоді висока, населення матиме високий рівень шлюбу та народжуваності та низький рівень смертності. У свою чергу, демографічні процеси сильно впливають на вікову структуру населення. Розподіл населення за віковими групами показує, що переважна більшість населення це особи у віці від 16 до 64 років. Вікова структура населення - поділ за віковими групами та віковими квотами для вивчення демографічних і соціально-економічних процесів. Вікова структура населення залежить від народжуваності, смертності та природного відтворення.

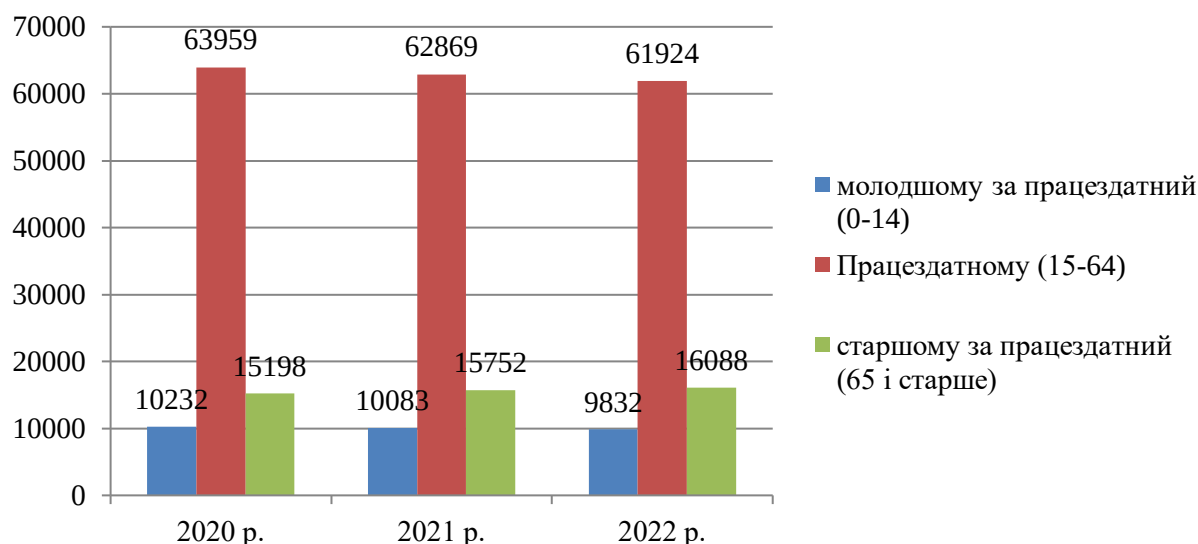

Рисунок 2.2 – Вікова структура населення

Джерело: сформовано на основі [9]

На обліку в Конотопському міському центрі зайнятості перебуває 3190 безробітних. Кількість безробітних на 1 січня 2022 року – 1109 осіб. З початку 2022 року у тимчасових громадських та інших роботах брали участь 77 осіб. У 202 році проходила професійне навчання 161 особа.

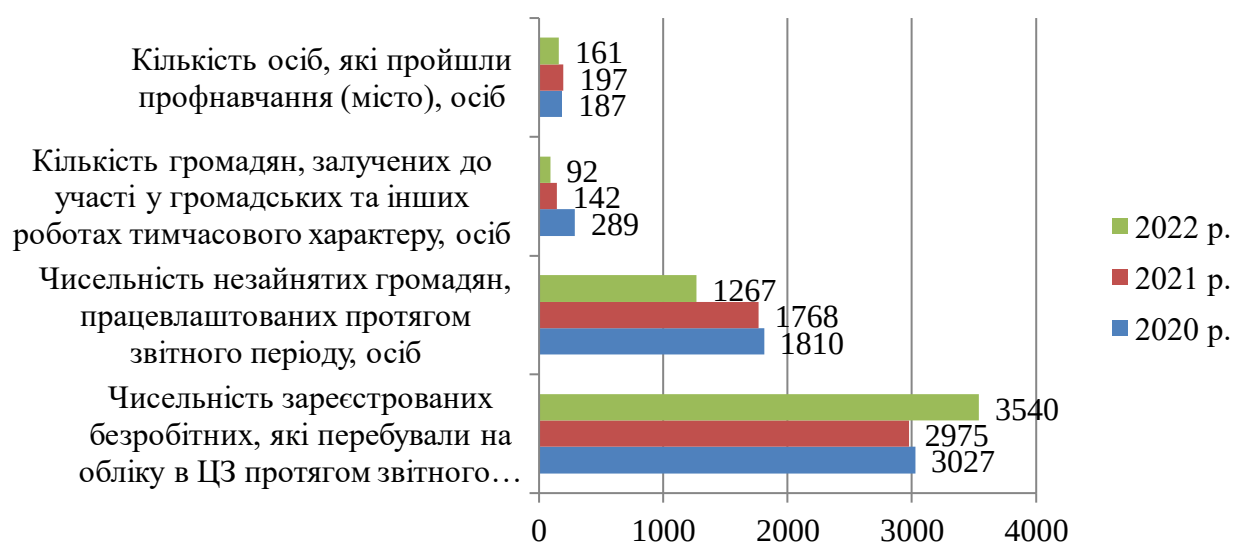

Рисунок 2.3 – Показники безробіття та заходів по подоланню безробіття в Конотопській міській громаді

Джерело: сформовано на основі [9]

Заходами активної політики зайнятості охоплено 700 осіб, що становить 28,1% від чисельності незайнятого населення, яке скористалося послугами центру зайнятості.

Центром зайнятості спільно з роботодавцями проводиться робота по працевлаштуванню громадян. Протягом 7 місяців 2021 року працевлаштовані 561 мешканець міста .

Аналіз специфіки формування українських громад та рівня їх фінансових можливостей дозволяє стверджувати: Перше за територіальною ознакою найбільшими є громади, чисельність населення яких перевищує 15 тис. осіб. (507,3 квадратних кілометрів). Вона вдвічі більша за громади, до складу яких входять міста обласного значення (221,9 км²). Водночас результати досліджень щодо створення громад в Україні підтверджують, що міста є центрами концентрації ресурсів, особливо людських; адже середня кількість громад, які охоплюють міста обласного значення, у понад шість разів більша, ніж для інших, і втричі більше, ніж для тих у яких населенням 15 тис. жителів. Друге значно більшою фінансовою спроможністю характеризуються також громади створені за участю міст обласного значення. Так, у місцевому бюджеті таких громад власні доходи на одну особу є найбільшими і становлять 2503,3 грн., найнижчими серед доходів загального фонду є рівень підтримки (1,2%) та видатків на утримання апарату управління (17,6 %). Отже, аналізуючи критерії спроможності громад, розроблені Центральним офісом реформ децентралізації, можна говорити про високу фінансову спроможність таких міст. Конотопська громада відноситься до громад з достатньою фінансовою спроможністю.

Згідно із даними Єдиного державного автоматизованого реєстру осіб, які мають право на пільги в Конотопській міській територіальній громаді нараховується 22,3 тис. пільговиків.

На обліку в управлінні соціального захисту населення Конотопської міської ради перебуває 1340 осіб, яким встановлено статус, пов'язаний з участю в антитерористичній операції, операції Об'єднаних сил, з них: 1299 учасників бойових дій, 19 осіб з інвалідністю внаслідок війни, 2 учасники війни та 20

осіб, які мають статус члена сім'ї загиблого (померлого) учасника війни. Зазначені особи отримують пільги, передбачені Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».

Житловий фонд Конотопської міської ради налічує 368 житлових будинків та близько 420 приватних будинків, що складає загальну площу 1669,5 тис. кв. м², в тому числі: багатоквартирних будинків – 1109,5 тис м² (19,87 тис. квартир), приватних – 560 тис. м² (11,22 тис.). По м. Конотоп середній житловий фонд становить 19,17 м²/ж (таблиця 2.5). Управителями в місті Конотоп визначені ЖРЕП «Житлосервіс», ТОВ ЖЕД «Південна» і ТОВ ЖЕД «Сім вітрів». В місті створено 23 об'єднань співвласників багатоквартирних житлових будинків (ОСББ).

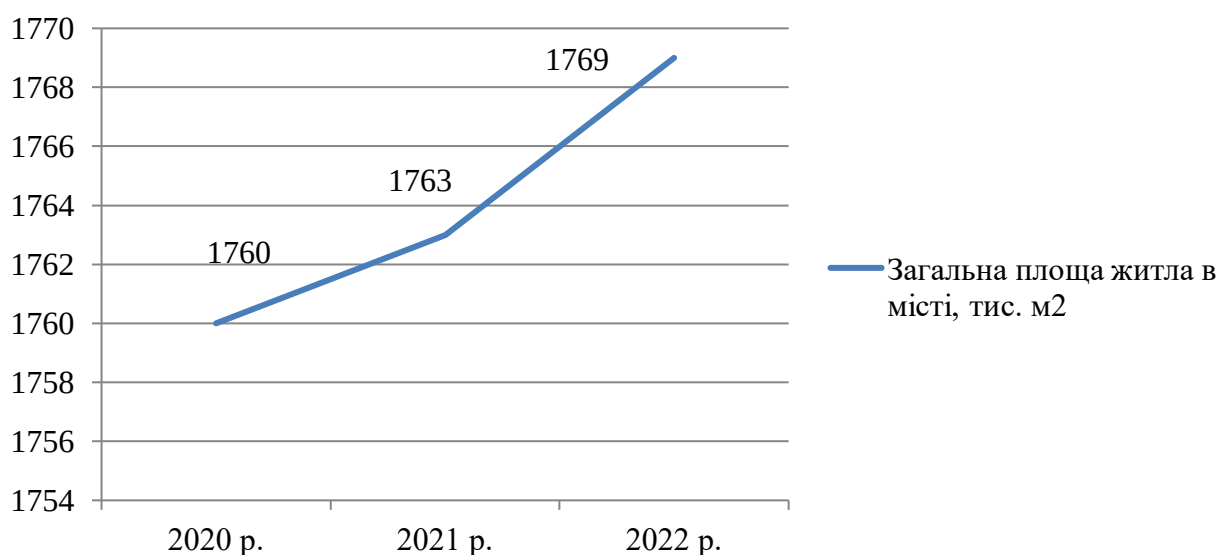

Рисунок 2.4 – Характеристика житлового фонду Конотопської міської ради

Джерело: сформовано на основі [9]

В межах міста функціонують 12 закладів загальної середньої освіти, 2 навчально-виховні комплекси, 14 закладів дошкільної освіти, 7 позашкільних навчальних закладів, дитячо-юнацька спортивна школа та дитячий центр оздоровлення та відпочинку «Мрія». У місті працюють такі ВНЗ: Сумський державний університет Конотопський інститут Сумського державного

університету, до складу якого також входить технічний університет; Конотопський індустріально-педагогічний коледж Сумського державного університету та медичного училища.

Таблиця 2.5. – Розвиток інфраструктури в Конотопській міській раді

Установи, підприємства, споруди	Розрахунковий рівень забезпеченості
Заклади освіти	
Заклади дошкільної освіти	80%
Заклади загальної середньої освіти	140%
Спеціальні заклади позашкільної освіти	480%
Заклади охорони здоров'я	
Стаціонари всіх типів	42%
Поліклініки, амбулаторії, диспансери без стаціонару	68%
Аптеки	100%
Фізкультурно-оздоровчі і спортивні споруди	
Відкриті площинні спортивні споруди	100%
Спортивні зали загального користування	68%
Заклади культури, мистецтва	
Клубні заклади та центри дозвілля	46%
Міські масові бібліотеки	27%
Підприємства торгівлі, громадського харчування та побутового обслуговування	
Магазини всього, в тому числі:	240%
Магазини продовольчих товарів	140%
Магазини непродовольчих товарів	320%
Підприємства громадського харчування	91%
Заклади побутового обслуговування	145%

Джерело: сформовано на основі [9]

На території Конотопської міської ради розташовані два стадіони «Локомотив» та «Юність», 22 спортивні зали, басейн, тир, чотири футбольні поля, 32 спортивні майданчики та чотири спортзали. У 2019 році в місті Конотоп реалізовано проект «Безпечне місто» на суму 2,5 млн. грн. За час реалізації проекту в місті встановлено 32 відеокамери, 16 з яких мають функцію розпізнавання номерних знаків транспортних засобів.

Провідними галузями промисловості міста є машинобудування та металообробка, на другому місці харчова промисловість. Решта промисловості

(легка, хімічна, деревообробна та поліграфічна) відіграють меншу роль в економіці міста. Найбільші промислові підприємства: ДП «Конотопський авіаремонтний завод «Авіакон», ТОВ «Мотордеталь-Конотоп», ВАТ «Конотопський арматурний завод», ВАТ «Червоний металіст», ДП «Конотопський механічний завод». Харчова промисловість представлена підприємствами: ВАТ «М'ясо Конотоп», Конотопський молочний завод, ВАТ «Конотопський хлібокомбінат». У місті працює підприємство легкої промисловості – Конотопське навчально-виробниче підприємство Українського товариства глухих. На 1 січня 2022 року зареєстровано 3142 фізичних осіб-підприємців та 287 юридичних осіб.

2.2 Основні фінансово-економічні показники розвитку громади

Адміністративна та фінансова децентралізація, яка відбувається в Україні протягом останніх років вважається однією з найуспішніших реформ. Вона є складним і за своєю суттю неоднозначним процесом у розвитку соціально-економічної системи будь-якої країни, особливо всередині країни та враховує короткострокові та середньострокові перспективи. Це підтверджується як досвідом країн, що впроваджують такий тип реформ, так і національною практикою. Звичайно, не всі результати першого етапу децентралізації в Україні можна вважати однозначно позитивними. Здійснені кроки також створили нові загрози територіальному розвитку країни та нові виклики для регіональної політики, які необхідно враховувати на наступних етапах. Мета децентралізації визначається так: ми відходимо від патерналістської моделі управління державою; забезпечуємо дієздатність місцевих органів влади; будуємо ефективну систему організації регіональної енергетики в Україні. Найважливішими принципами, на основі яких має здійснюватися децентралізація в Україні, є принципи субсидіарності, універсальності та фінансової самодостатності органів місцевого самоврядування.

Водночас перші етапи адміністративно-фінансової децентралізації показали, що часто, на тлі безперечно позитивних результатів, проблеми територіальних громад та регіональних органів влади в набутті нових повноважень, а також ризики їх діяльності та функціонування, значно зростають. з точки зору соціально-економічного розвитку України, як правило, ігноруються.

Провідна галузь промисловості міста - це машинобудування та металообробка, друге місце посідає харчова промисловість. Інші галузі (легка, хімічна, деревообробна та поліграфічна) відіграють незначну роль в економіці міста.

Найбільші промислові підприємства: ВАТ “Червоний металіст, ТОВ “Мотордеталь-Конотоп”, ДП “Конотопський авіаремонтний завод “Авіакон”, ВАТ “Конотопський арматурний завод”, ДП “Конотопський механічний завод».

Харчова промисловість представлена підприємствами:

ВАТ “Конотоп м’ясо”, Конотопський молокозавод, філія ТОВ „Малка-Транс”, ВАТ “Конотопський хлібокомбінат”.

На території міста функціонує підприємство легкої промисловості - Конотопське учбово- виробниче підприємство Українського товариства глухих.

Промисловість будівельних матеріалів представлена заводом «Буддеталь».

В Конотопській міській ТГ працює 8 ринків, загальна торговельна площа яких становить близько 34,3 тис. м. кв., за спеціалізацією: 3 непродовольчих та 5 змішаних, на яких облаштовано майже 3000 торгових місць, у тому числі 620 торгових місць для реалізації сільськогосподарської продукції.

Конотопська територіальна громада має досить розвинену мережу роздрібної торгівлі, ресторанного господарства та побутових послуг.

Постійно вживаються заходи з підтримки місцевих товаровиробників, в тому числі і виробників сільськогосподарських продуктів, які залучаються до участі в ярмаркових заходах, що забезпечує поповнення місцевого бюджету та спрямоване на недопущення стихійної торгівлі.

На 01.01.2022 кількість зареєстрованих суб'єктів підприємницької діяльності по м. Конотопу становила 3142 фізичних осіб-підприємців та 287 юридичних осіб. Упродовж 2022 року зареєстровано 297 нових суб'єктів господарювання, у тому числі 16 юридичних осіб та 281 фізична особа-підприємець.

Таблиця 2.6 - Показники роботи малого бізнесу

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Кількість малих підприємств на 10 000 населення	27	28	27
Обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг) малих підприємств, млн. грн.	784,6	802,1	853,9
Питома вага продукції малих підприємств в загальному обсязі реалізованої продукції (робіт, послуг), %	21,6	21,9	21,1

Джерело: сформовано на основі [9]

Відповідно обсяг сплаченого єдиного податку до бюджету територіальної громади суб'єктами малого та середнього підприємництва за 2020 рік становив 29,8 млн.грн., за 2022 рік — 30,7 млн. грн.

В результаті проведеної роботи щодо легалізації тіньової зайнятості та сприяння створенню нових робочих місць відповідно до моніторингу за оперативними даними упродовж 2022 року в громаді створено 563 нових робочих місця, в тому числі: у юридичних осіб — 118, у фізичних осіб-підприємців – 445.

Загальна протяжність мережі міських доріг складає 594,5 км, в тому числі за типами дорожнього покриття:

- асфальтобетонне – 105,8 км або 18,0%;
- ґрунтове покриття – 423,2 км або 72,0%;
- інші типи – 65,5 км або 10,0%.

До 35% доріг з асфальтобетонним покриттям та до 84% доріг з ґрунтовим покриттям знаходяться у незадовільному стані і потребують ремонту.

У місті експлуатується 6 мостів: 5 залізобетонних і 1 балочно-пішохідний.

Основними транспортними магістралями Конотопської міської громади є проспект Миру, проспект Червоної Калини, вулиця Успенсько-Троїцька, вулиця Братів Лузанів, вулиця Клубна, вулиця Генерала Тхора, вулиця Богдана Хмельницького, вулиця Вирівська.

Електрична мережа вуличного освітлення налічує 181,2 км електромереж, в тому числі повітряних – 179,2 км, кабельних – 2 км, загальна кількість світильників збільшилась до 5645 шт. з них енергозберігаючих – 2724 од.

Встановлена потужність мережі вуличного освітлення – 3735,8 кВт.

Основними видами міського громадського транспорту на території Конотопської міської ради є трамвай і маршрутні автобуси.

Міська маршрутна мережа налічує 18 автобусних маршрутів загального користування, що працюють в звичайному режимі руху, в тому числі 3 маршрути забезпечують сполучення з населеними пунктами, що входять до складу громади.

Відстань від м. Конотоп до сел, що входять в громаду становить м. Конотоп – с. Підлипне 6 км (12 хвилин), м. Конотоп – с. Калинівка -7,2 км (12 хвилин), м. Конотоп – с. Лобківка – 10 км (19 хвилин).

Автобусні перевезення здійснюється 7 перевізниками, з яких 6 приватні та 1 комунальний. Кількість транспорту, яка передбачена паспортами маршрутів становить 51 одиницю.

Конотоп — важливий залізничний вузол, через який проходить 9-й міжнародний транспортний коридор, що забезпечує вантажні та пасажирські перевезення в семи напрямках: Московському, Київському, Харківському, Гомельському, Курському, Полтавському, Вітебському.

Залізничні шляхи мають три напрями: на Бахмач, Хутір-Михайлівський і Ворожбу. Станція Конотоп є вузловою Південно-Західної залізниці.

Відповідно до Генеральної схеми планування території України, на перспективу через Конотоп намічено проходження Критського залізничного транспортного коридору №9.

Крім головної станції у місті також існує зупинний пункт Залізобетонний.

В громаді наявні консультаційні центри, центри підтримки місцевого бізнесу:

«Координаційна рада з питань розвитку підприємництва»; «Асоціація підприємців та підприємств малого та середнього бізнесу м. Конотоп»; ГО «Конотопські підприємці разом».

Міська влада, здійснюючи пошук інвестиційного фінансування для реалізації інфраструктурних та соціально-гуманітарних проектів, співпрацює з українським та закордонними донорами. Було підготовлено 12 проектів-заявок та подано на розгляд до Державного фонду регіонального розвитку, Програми Європейського Союзу ПРООН, Українського культурного фонду, Посольства Німеччини в Україні, Центру розвитку інновацій, ГО «Інтелект Сумщини», МГО «Центр Сприяння Житловим та Муніципальним Реформам», GIZ, програми «Європейський дім», ГО «Інститут культурної політики».

За принципом «єдиного інвестиційного вікна» здійснювалася реалізація та адміністративний супровід інфраструктурного проекту: «Підвищення енергоефективності будівель освітніх закладів м.Конотоп», грантова програма Європейського Союзу, Програма ПРООН «Об'єднання співвласників будинків для впровадження сталих енергоефективних рішень» (HOUSES); проекті Угода Мерів – Схід II (CoM East).

Бюджетні надходження до загального та спеціального фондів (без урахування трансфертів) складають на початок 2023 року 729191,1 тис. грн., що на 69,9 відсотків більше ніж в 2021 році що свідчить про збільшення бюджету незалежно від воєнного стану та важкої ситуації в Україні (таблиця 2.7).

Динаміка надходжень дохідної частини громади за 2020-2022 роки наведена в таблиці 2,8.

Власні надходження міської ради по затвердженому плану склали в 2022 році 663525,2 тис. грн., що на 255245,5 тис. грн. більше ніж в 2020 році. Щодо фактичного виконання доходної частини то в 2020 році планово було 408279,7 тис.грн. а фактично виконано тільки 391024,4 тис.грн що значно обмежувало діяльність громади щодо розвитку.

Таблиця 2.7. – Бюджетні надходження до загального та спеціального фондів (без урахування трансфертів)

Бюджет	2021 р.		2022 р.		2023 р.		2023 р. до 2021р (%)
	тис. грн.	частка у бюджеті громади (%)	тис. грн.	частка у бюджеті громади (%)	тис. грн.	частка у бюджеті громади (%)	
Конотопської МТГ	429112,6	75,3	687001,3	83,9	729199,1	83,9	169,9

Джерело: сформовано автором на основі даних фінансового органу громади

В 2022 році ситуація склалася обернена а саме заплановано 663525,2 тис.грн. а фактично надходження склали 687001,3 тис.грн. що є позитивним моментом та говорить про розвиток громади незважаючи на воєнний стан.

Таблиця 2.4. – Динаміка надходжень дохідної частини громади за 2020-2022 роки, тис. грн.

Показник	2020 р.		2021 р.		2022 р.		2022 р. до 2020р. (+/-)	
	план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
Власні надходження	408279,7	391024,4	402089,1	429112,6	663525,2	687001,3	255245,5	295976,9
Трансферти з державного та місцевих бюджетів у т. ч.:	140457,6	139548,1	181163,6	140876,3	186807,8	131942,6	46350,2	-7605,5
базова дотація	0	0	0	0	7172,6	7172,6	7172,6	7172,6
додаткова дотація	4736,2	4736,2	1011,8	1011,8	1830	1830	-2906,2	-2906,2
освітня субвенція	94611,2	94611,2	118447,2	118447,2	116312,1	116312,1	21700,9	21700,9
інші субвенції	41110,2	40200,7	58904,6	18617,3	61493,1	6627,9	20382,9	-33572,8
Усього	548737,3	530572,5	583252,7	569989	850333,1	818943,9	301595,8	288371,4
Питома вага власних надходжень (%)	74,4	73,7	68,9	75,3	78	83,9	3,6 п.в.	10,2 п.в.

Джерело: сформовано автором на основі даних фінансового органу громади

Аналіз показує, що трансферти з державного та місцевих бюджетів зменшилися на -7605,5 тисяч гривень, у тому числі за рахунок збільшення базової дотації на 7172,6 тисяч гривень, освітньої субвенції – 2906,2 тисяч гривень та зменшення додаткової дотації на -2906,2 тисяч гривень та інших субвенцій на -33572,8 тисяч гривень. Власні надходження збільшилися на 295976,9 тисяч гривень.

Таблиця 2.5. – Структура видатків бюджету громади за 2022-2023 рік

Напрямок витрат	Частка у структурі видатків 2022 року		Частка у структурі видатків 2023 року	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Утримання органів місцевого самоврядування	78 092,6	10,9	130 371,6	13,6
Гуманітарна сфера, у тому числі:	435 139,2	60,6	538 912,2	56,2
освіта	329 708,6	45,9	368 064,5	38,4
культура	17 712,2	2,5	24 572,6	2,6
фізична культура та спорт	13 147,6	1,8	16 554,0	1,7
охорона здоров'я	28 788,4	4,0	47 176,7	4,9
соціальний захист	45 782,4	6,4	82 544,4	8,6
Житлово-комунальне господарство та благоустрій	79 687,6	11,1	144 906,4	15,2
Інвестиції та розвиток громади	42 020,4	5,8	73 060,4	7,6
Охорона та раціональне використання природних ресурсів	0,0	0,0	804,3	0,1
Інші видатки	83 406,5	11,6	70 158,7	7,3
Усього	718 346,3	100,0	958 213,6	100,0

Джерело: сформовано автором на основі даних фінансового органу громади

Бюджет територіальної громади – це головний фінансовий документ, який регламентує всю фінансовогосподарську діяльність місцевої влади, бюджетних установ та забезпечує економічний та соціально-культурний розвиток громади. Згідно ст.2 Бюджетного кодексу України, бюджет громади - це план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення функцій та повноважень місцевого самоврядування. Враховуючи вище наведене, формування місцевого бюджету є одним з найважливіших питань територіальної громади.

У структурі видатків найбільшу питому вагу займає гуманітарна сфера 60,6 відсотків та другому місці стоїть утримання органів місцевого самоврядування – 10,9 відсотків. Щодо гуманітарної сфери то основне навантаження представлено освітою – 45, 9 відсотків.

Таблиця 2.6 – Динаміка надходжень власних доходів загального фонду до бюджету, тис. грн.

Найменування доходів	2022р.	2023 р	Процент росту (%)
Податок на доходи фізичних осіб	584 577,1	533 964,4	91,3
Податок на прибуток підприємств комунальної власності	30,5	160,4	в 5,3 р.
Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів	4,5	4,3	95,6
Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів	11 666,2	15 168,9	130,0
Акцизний податок з пального	3 994,3	13 260,1	в 3,3 р.
Податок на нерухоме майно	5 721,1	9 263,0	161,9
Плата за землю	17 749,8	27 713,5	156,1
Єдиний податок	47 116,3	57 442,9	121,9
Частина чистого прибутку (доходу) комунальних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до бюджету	506,5	238,5	47,1
Плата за надання адміністративних послуг	3 961,6	4 389,7	110,8
Надходження від орендної плати за користування цілісним майновим комплексом та іншим майном, що перебуває в комунальній власності	1 983,1	2 654,2	133,8
Інші надходження	2 259,5	3 468,9	153,5
РАЗОМ	679 570,5	667 728,8	98,3

Джерело: сформовано автором на основі даних фінансового органу громади

Динаміка надходжень власних доходів загального фонду до бюджету свідчить про те що найбільшу питому вагу займає податок на доходи фізичних осіб але процент приросту його є від'ємним що свідчить про зменшення кількості населення. В п'ять разів збільшився податок на прибуток підприємств комунальної власності та в три рази податок на нерухоме майно. Загальні надходження зменшилися на 0,2 відсотка.

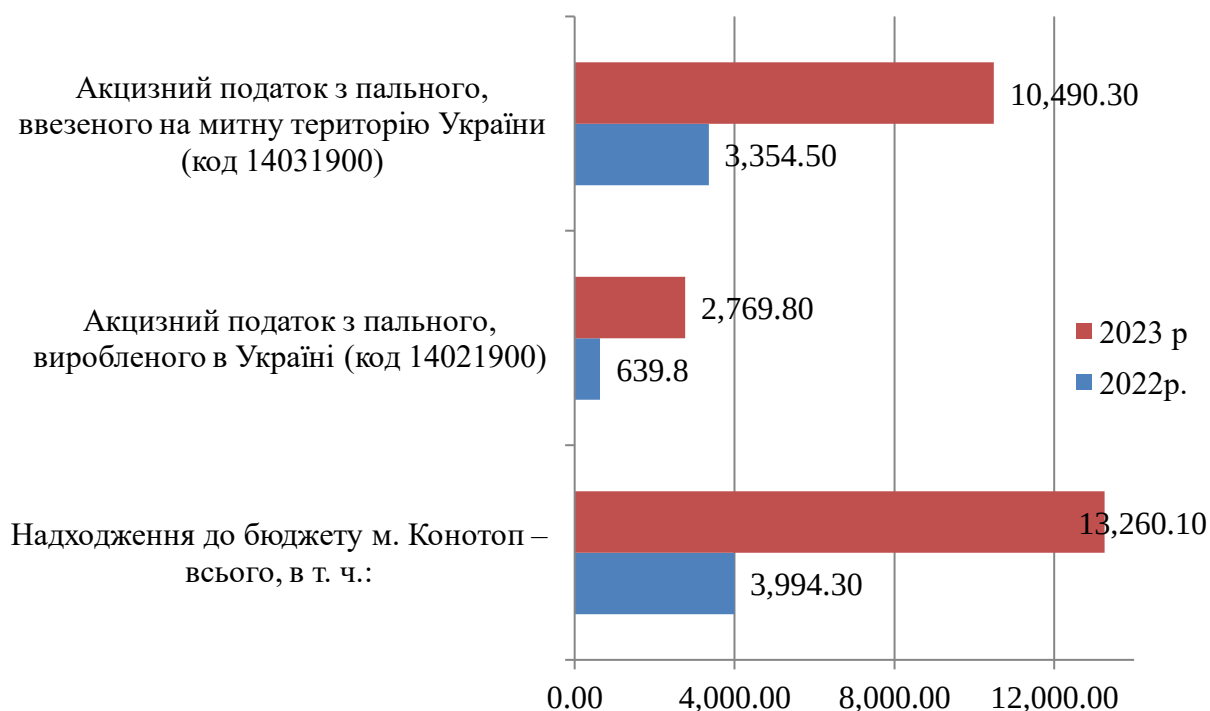

Рисунок 2.5 – Динаміка надходження акцизного податку з пального, тис. грн.

Джерело: сформовано автором на основі даних фінансового органу громади

Динаміка сплати акцизного податку на паливо зростає. Єдиний податок – прямий податок, який справляється замість податку на прибуток фізичних осіб-підприємців та юридичних осіб – переважно суб'єктів малого підприємництва – та сплачується до місцевого бюджету. Єдиний податок має значне фіскальне значення для місцевих бюджетів, його частка в структурі доходів місцевих бюджетів зростає. Динаміка цього описана в 2.7.

Таблиця 2.7 – Динаміка надходжень єдиного, тис. грн.

Єдиний податок	2022р.	2023 р	Процент росту (%)
Надходження до міського бюджету, в т. ч.:	47 116,3	57 442,9	121,9
з юридичних осіб	5 828,5	7 157,1	122,8
з фізичних осіб	40 316,0	49 417,9	122,6
з сільгоспвиробників	971,8	867,9	89,3

Джерело: сформовано автором на основі даних фінансового органу громади

Однією з характерних рис сучасної української держави є запровадження відносин між комуною та її територіальною громадою, сутністю яких є не управління суспільством, а надання послуг, «обслуговування» комуни. інтереси суспільства і людини. Через місцеве самоврядування можна повною мірою реалізувати ідею здійснення публічної влади та вирішити важливі питання надання послуг з державного управління. Час показав, що органи місцевого самоврядування здатні ефективно здійснювати владні повноваження та забезпечувати правове оформлення умов реалізації прав, свобод і законних інтересів на звернення фізичних та юридичних осіб.

Таблиця 2.8 – Динаміка надходження плати за надання адміністративних послуг, тис. грн.

Плата за надання адміністративних послуг	2022р.	2023 р
Надходження до місцевого бюджету, всього	3 961,6	4 389,7
Адміністративний збір за проведення державної реєстрації юридичних та фізичних осіб-підприємців	74,0	74,3
Плата за надання інших адміністративних послуг	3 694,0	4 005,7
Плата за скорочення термінів надання послуг у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень і державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, а також плата за надання інших платних послуг, пов'язаних з такою державною реєстрацією		
Адміністративний збір за державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень	193,6	309,7

Джерело: сформовано автором на основі даних фінансового органу громади

2.3 Публічне управління соціально-економічним розвитком міста

Систему землеустрою представляють органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування представлені Конотопською міською радою. Повноваження органів місцевого самоврядування визначені Законом України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР «Закон про місцеве самоврядування України».

Діє Конотопська молодіжна рада.

Герб — щит, на якому в червоному полі зображено золотий козацький

хрест, під ним рогатий півмісяць ріжками догори, а над ним — шестикутна зірка.

Прапор Конотопської громади затверджено 5 квітня 2001 року XVIII. Конотопська міська рада XXIII. Прапор має золотистий колір, співвідношення довжини та ширини прапора 2:3. У центрі – герб міста Конотоп. Жовтий символізує знатність і багатство, червоний символізує любов, хоробрість, хоробрість і кров.

Рисунок 2.6 – Герб та прапор конотопської громади

Джерело: сформовано автором на основі даних фінансового органу громади

Таблиця 2.9 - Політичної партії, місцева організація якої висунула кандидатів у депутати

Назва політичної партії, місцева організація якої висунула кандидатів у депутати	Кількість обраних депутатів	Відсоток від загального складу ради
Політична партія ВО "Свобода"	11	29%
Політична партія "Опозиційна платформа – за життя"	8	21%
Політична партія "Слуга народу"	6	16%
Політична партія "За майбутнє"	5	13%
Політична партія ВО "Батьківщина"	4	11%
Політична партія "Європейська солідарність"	4	11%
Кількість обраних депутатів місцевої ради, разом	38	100%

Джерело: [9]

Українське законодавство чітко визначає повноваження та відповідальність органів державного управління з питань економічного розвитку. Зміст нормативно-законодавчих актів чітко вказує на основні функції та завдання органів державного управління у сфері управління економікою на цьому рівні. Згідно з сучасними поглядами на суб'єктність економічного розвитку територій, воно має базуватися на внутрішньому потенціалі та ресурсах регіонів, економічних можливостях галузей економіки та галузей, міжгалузевій та галузевій кооперації виробництва, продуктів та послуг, необхідних населенню регіонів і країни в цілому. Водночас вона має ґрунтуватися на співпраці та делегуванні повноважень державної адміністрації, регіональній адміністрації, воєводським органам місцевого самоврядування та суб'єктам господарювання місцевого самоврядування. Законодавчого та загальноприйнятого тлумачення поняття державного управління регіональною економікою ще не встановлено. Розрізняють поняття «регулювання економіки на місцевому рівні» та «аспекти адміністративно-правової взаємодії». Проте цього недостатньо для отримання цілісної картини змісту безпосередніх дій, спрямованих на реалізацію управління процесами регіонального економічного розвитку на якісно новому техніко-технологічному рівні з метою досягнення стійких економічних результатів. Їх врахування та рівень виконання є обов'язковою умовою розвитку соціальної та інших сфер суспільства, які не можуть розвиватися чи навіть існувати без економічної бази та матеріальних цінностей. І хоча фінансові вигоди можуть надходити з інших країн, цей шлях непевний, оскільки існує багато обставин, які можуть у будь-який час заблокувати зовнішні джерела фінансової підтримки (наприклад, пандемія Covid-19). Країна може боротися з продовольчими та іншими проблемами, тому не можна говорити про залежність економічного розвитку від стану та розвитку матеріальних і нематеріальних галузей промисловості та необхідності комплексного управління ними. Врахування їх сталої динаміки може розглядатися лише спільно з контролем та взаємодією органів державного управління. Сфера функцій, які виконують органи обласної державної

адміністрації, дуже широка: політичні, економічні, соціальні, культурні, духовні функції тощо. Термін «економічні» охоплює всі сфери суспільних відносин, пов'язані з процесами матеріального виробництва, поділом і використанням ресурсів, реалізації продукції, розподілу результатів і створення матеріальних благ і безпосередньо визначає зміст і обсяг соціально-економічних відносин. . Тому його також можна використовувати як вираз, що визначає досягнення очікуваних якісних результатів господарської діяльності, економічних відносин і процесів економічного розвитку. Господарський кодекс України є системним нормативно-правовим актом з питань підприємницької діяльності, який об'єднує правові норми однієї галузі права України. Відповідно до ГК господарська діяльність - це діяльність господарських організацій у сфері суспільного виробництва, метою якої є виробництво, реалізація, виконання робіт чи надання цінної послуги і яка є встановлення цін. 6, ст.3. Господарська діяльність - це діяльність, яка здійснюється з метою досягнення економічних і соціальних результатів і отримання прибутку, а суб'єктом діяльності є підприємці.

При цьому законодавством не передбачено розмежування загально визначених прав та обов'язків між суб'єктами управління на державному рівні. У статті представлено органи виконавчої влади та їх виконавчі органи (статті 27-41) на базовому рівні (стаття 25) та на регіональному рівні (повітові та воєводські ради та їхні адміністративні повноваження). 44. Отже, розглядаючи питання управління економічним розвитком на регіональному рівні, слід звертатися до питань, які вирішуються органами обласної державної адміністрації щодо завдань держави щодо розвитку регіонів. Основні функції та завдання облдержадміністрації зосереджені в структурному підрозділі, загальновідомому як управління економічного розвитку, яке вирішує питання регіонального економічного розвитку у взаємодії з іншими департаментами та управліннями регіонального економічного розвитку. обласна державна адміністрація та численні зовнішні інституції, які різною мірою займаються вирішенням економічних проблем. Так, департамент економічного розвитку

Дніпропетровської облдержадміністрації в рамках виконання основних завдань, спрямованих на економічний розвиток регіону, визначено забезпечити реалізацію 11 напрямків розвитку в різних сферах і галузях суспільної діяльності. два рівні - державний і регіональний, у тому числі: державна політика економічного і соціального розвитку; державна регіональна політика; державної політики у сфері інвестиційної діяльності та міжрегіонального співробітництва; державна політика розвитку підприємництва, державно-приватне партнерство, державна регуляторна політика; в управлінні об'єктами державної власності з урахуванням прав державного підприємства; державна політика у сфері туризму та курортів; державної політики у сфері споживчого ринку та захисту прав споживачів; державна промислова політика; державна політика у сфері надання адміністративних послуг; державна політика, спрямована на розвиток агропромислового комплексу, харчової та переробної промисловості та забезпечення продовольчої безпеки держави; державна політика щодо підтримки добровільного об'єднання територіальних громад та адміністративно-територіального устрою. Структура департаменту представлена такими підрозділами: управління розвитку адміністративних послуг, управління розвитку територій, управління інвестиційної діяльності та дерегуляції бізнесу, управління стратегічного планування та прогнозування, управління організації роботи та мобілізації, документообігу. обслуговування. контроль, управління агропромисловим розвитком.

Складний процес управління складається з аналізу, прогнозування, планування, мотивації, організації, врегулювання, контролю та оцінки результатів. Він будується і проектується протягом повного циклу управління. Більшість цих функцій зосереджено в положеннях про управління економічного розвитку, але вони не є узгоджено взаємопов'язаними та не збалансованими за обсягом роботи та інтенсивністю праці. Такий розподіл організаційно-функціонального навантаження ускладнює оцінку обґрунтованості та цілеспрямованості управлінського впливу на стан економіки регіону, не сприяє підвищенню ефективності роботи підрозділів та їх

структурних підрозділів, хоча останнє завдання не сприяє досягненню ефективності діяльності відділів та їх структурних підрозділів. нормативно-правовими актами забезпечують постійну інформацію про стан економіки регіону.

Таблиця 2.10 - Чинні місцеві програми економічного та соціального розвитку

Перелік програм, які діятимуть в 2022 році	Термін реалізації
Програма соціального захисту населення на 2022-2024 роки	2022-2024
Програма соціального захисту пільгових категорій населення Конотопської міської територіальної громади на 2022-2024 роки	2022-2024
Програма підтримки та соціального захисту учасників антитерористичної операції, операції Об'єднаних сил та членів їх сімей на 2022-2024 роки	2022-2024
Програма "Про відпочинок та оздоровлення дітей улітку 2022-2024 років"	2022-2024
Програма для забезпечення виконання управлінням соціального захисту населення Конотопської міської ради рішень суду та інших виконавчих документів про стягнення коштів на 2021-2024 роки	2021-2024
Комплексна програма «Правопорядок» на 2021-2025 роки	2021-2025
Програма зайнятості населення Конотопської міської територіальної громади на 2021-2023 роки	2021-2023
Програма залучення інвестицій та грантів для розвитку Конотопської міської територіальної громади на період до 2025 року	2021-2025
Програма забезпечення Конотопської міської територіальної громади містобудівною документацією на 2018-2022 роки	2018-2022
Програма підтримки органів самоорганізації населення на 2021-2025 роки	2021-2025
Програма забезпечення організаційної діяльності на 2021-2025 роки	2021-2025
Програма організації та проведення фестивалів та святкових заходів на 2022-2024 роки	2022-2024
Комплексна програма "Освіта Конотопської міської територіальної громади на 2022-2024 роки "	2022-2024
Міська Програма запобігання соціальному сирітству на 2020-2023 роки	2020-2023
Програма реформування і розвитку житлово-комунального господарства Конотопської міської територіальної громади на 2021-2023 роки	2021-2023
Програма утримання кладовищ в місті Конотоп на 2020-2022 роки	2020-2022
Програма розвитку комунального підприємства Виробничого управління водопровідно-каналізаційного господарства на 2021-2023 роки	2021-2023
Програма підтримки та підвищення енергоефективності житлового фонду міста Конотоп на 2021-2023 роки	2021-2023

Джерело: [9]

Роль і значення системи управління економічним розвитком на регіональному рівні суттєво зросли з прийняттям Державної стратегії розвитку територій на 2021-2027 роки, яка передбачає використання потенціалу, переваг, ресурсів і можливостей держави економіка. регіони для розвитку та покращення якості людського життя в ім'я всього розвитку Україна є економічно та екологічно стабільною, політично та соціально згуртованою країною.

Стратегія включає систему цілей, заходів, інструментів і скоординованих дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та посадових осіб, спрямованих на забезпечення якості життя на певній території шляхом поєднання основних економічних, соціальних та екологічних елементів. розвиток галузевих і міжгалузевих пріоритетних напрямів. У місцевих планах просторового розвитку виникає необхідність врахування інструментів розвитку тих галузей, підприємства яких розташовані в регіоні. Розробка спільних стратегій та включення їх у стратегії вищого рівня сприяє координації діяльності під час їх реалізації, розподілу ресурсів, повноважень та відповідальності за досягнення результатів учасниками. Державне управління має поєднувати територіально-територіальні та галузеві процеси розвитку та їх спільні економічні можливості та спільне використання для задоволення потреб населення міста.

Економічна ситуація в країні вимагає приділяти більше уваги економічному розвитку галузей промисловості регіону та створенню умов для їх стабільного зростання. В адміністративно-територіальному просторі регіонів управління процесами економічного розвитку здійснюють органи державного управління. Незважаючи на велику кількість функцій і завдань, які вони виконують, суттєві риси та інструменти управління економікою регіонів ще чітко не встановлені. Вони представлені соціалізованим переліком завдань і функцій, які виконуються залежно від цільової спрямованості, але для поглибленого розвитку функцій як елементів циклу управління вони повинні бути систематизовані за кількісними та якісними характеристиками, об'єктами

управління та результатами, які має бути досягнуто за рахунок управління ефектами. Запорукою подолання економічної нерівності, що виникає в економічному розвитку галузей, а також стабільного, динамічного зростання та економічної стійкості економіки регіону є науково обґрунтована розробка системи державного управління економічним розвитком регіону. регіони.

Рекомендації щодо публічного управління соціально-економічним розвитком громад (рисунок 2.7).

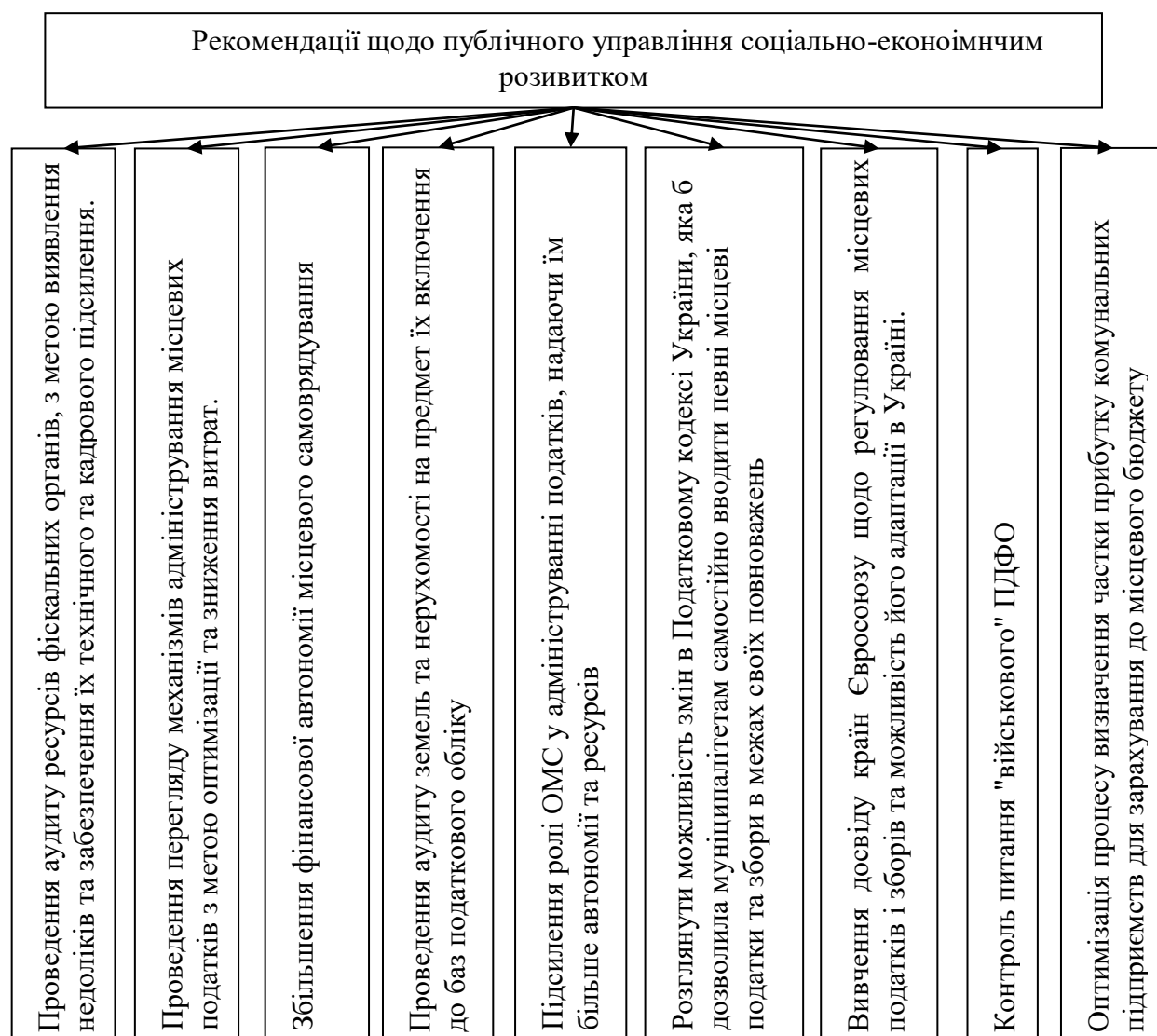

Рисунок 2.7 – Рекомендації щодо публічного управління соціально-економічним розвитком м.Конотоп

Джерело: розроблено автором

Складність завдань, які покладаються на органи управління економічним розвитком органів облдержадміністрації, вимагає поглиблення їх знань, збагачення новим змістом функцій, зміни характеру управління, сприяння активізації процесів розвитку та демократизації управління. . У просторово-територіальних економічних і соціальних системах дуже складно виділити керовану та некеровану складові, тому побудову та реконструкцію існуючих систем управління доцільно починати з конкретизації завдань, а також визначення та управління пріоритетними та загальними елементами.

РОЗДІЛ 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ МІСТА

3.1 Імплементация досвіду зарубіжних країн щодо соціально-економічного розвитку

Досвід багатьох європейських країн, у тому числі Центрально-Східної Європи, переконливо свідчить, що ефективна політика соціально-економічного розвитку є важливим чинником інтеграції з ЄС. Європейський Союз є найефективнішою та найефективнішою інтеграційною одиницею у світі, про що також свідчить високий ступінь економічної взаємозалежності держав-членів та глибина політичної інтеграції. У рамках Європейського Союзу принцип субсидіарності отримав максимальний розвиток, окремі території як складові національних держав визнані невід'ємною частиною європейської інтеграції [11]. Сьогодні Європейський Союз об'єднує 28 країн з населенням приблизно 500 мільйонів чоловік. Адміністративно-територіальний устрій європейських країн є неоднорідним, що є суттєвою перешкодою для реалізації наднаціональної соціально-економічної політики ЄС, ускладнює порівняння територій різних країн за рівнем розвитку та соціально-економічним потенціалом. для сталого економічного зростання. Складнощі виникли і зі структурними фондами ЄС, які мали розподіляти фінансові ресурси між окремими територіями. Наприклад, Німеччина з її 82,79 мільйонами жителів складається з 16 федеральних земель, а сусідня Франція з приблизно 67,19 мільйонами жителів складається з 22 територіальних утворень. Водночас Литва з населенням менше 3 млн. осіб поділена на 10 частин. Так, у Німеччині та Литві чисельність населення адміністративно-територіальної одиниці першого рівня відрізняється у 15 разів. Першу версію єдиної багаторівневої системи територіальних одиниць ЄС представив Євростат у 1970-х роках, запровадивши

систему NUTS (фр. - Номенклатура територіальних одиниць для статистичного обліку). Це стандарт територіального поділу, що охоплює країни ЄС. Одиниці NUTS можуть відповідати адміністративно-територіальним одиницям країн, але в деяких випадках ні.

У 1990-х роках NUTS було відведено ключову роль у системі наднаціональної соціально-економічної політики, а у 2003 році він отримав офіційний статус загальної класифікації територіальних одиниць статистичного обліку в ЄС. Критерієм порівняння NUTS регіонів та адміністративних одиниць є чисельність населення: NUTS-1 повинні мати в середньому 3-7 мільйонів жителів, NUTS-2 800-3 мільйони, NUTS-3 150-800 тисяч [28]. У двадцяти восьми країнах ЄС існує 98 регіонів NUTS-1, 276 NUTS-2 і 1342-100 NUTS-3. За кількістю лідирують найбільші країни-члени. Так, Німеччина має 17 одиниць NUTS-1, Великобританія 13 таких одиниць, Франція 10. Важливо, що система NUTS була запроваджена в країнах-кандидатах на членство в ЄС. Завдяки цьому під час вступу нових країн до ЄС, як показав досвід розширення, не виникало суттєвих проблем у роботі інституцій, що реалізують соціально-економічну політику. Запровадження системи NUTS не усуває істотних відмінностей між окремими територіальними одиницями. Так, у 24 із 276 регіонів NUTS-2 чисельність населення не досягає 400 тис. осіб, тоді як у 23 регіонах воно перевищує 4 млн. відповідно економічна нерівність ще більша. За обсягом ВВП лідерами є французький Іль-де-Франс (542 млрд євро), італійська Ломбардія (330 млрд євро) та іспанська Каталонія (207 млрд євро). Водночас у деяких регіонах Болгарії на рівні NUTS-2 аналогічний показник коливається в межах 6-11 млрд євро.

Зі вступом країн Центральної та Східної Європи до ЄС нерівність поглибилася не лише між державами-членами, а й між їхніми територіальними одиницями. Серед «старих» членів ЄС найнижчий показник серед регіонів NUTS-2 мала Західна Греція, де ВВП на душу населення склав 49% від середнього по ЄС. Водночас у Лондоні цей показник був у 3,4 рази вищий за середній по ЄС. У Латвії, яка є регіоном NUTS-2, ВВП на душу населення

становив 25,3%. Із вступом Болгарії до ЄС у 2007 році контрасти стали ще більшими. У північно-західних і південно-центральної частині ВВП на душу населення становив 9,6% від середнього по ЄС. Збільшення ВВП на душу населення в бідних частинах сьогодні є головним завданням ключового напрямку регіональної політики ЄС «конвергенція» [34].

Наведені причини призвели до необхідності проведення широкомасштабної соціально-економічної політики в країнах ЄС, яка поступово набувала значення. В об'єднаній Європі шести країн-засновниць (Німеччина, Франція, Бельгія, Нідерланди, Італія, Люксембург) відмінності не були такими вражаючими, а заходи регіональної політики не вважалися пріоритетними. Більше того, відразу стало очевидним, що їх реалізація потребує залучення значних фінансових ресурсів, до чого ЄС на той момент ще не був готовий. Вони очікували, що лібералізація європейського ринку вирішить багато існуючих нерівностей і допоможе «проблемним» територіям подолати відсталість [34]. На той час лише Італія була зацікавлена в реалізації загальної соціально-економічної політики ЄС, що пояснювалося низьким рівнем розвитку південних регіонів країни. Правовою основою європейської соціально-економічної політики є Угода про функціонування Європейського Союзу, ст. 174-178. міститься в його статті, яка отримала назву «Римський договір». Зокрема ст. 174 вказує, що «заради гармонійного розвитку всього Європейського Союзу слід зміцнити економічну, соціальну та територіальну єдність. Мета ЄС це зменшити диспропорції між різними регіонами та відсталість найбільш неблагополучних територій. Стаття 174 документу також зазначає, що особливу увагу слід приділяти «сільським територіям та тим, які переживають економічну трансформацію, мають значне географічне або демографічне значення для проблемних територій: північні, прикордонні, гірські та острівні райони» [34].

Однак до 1970-х років на рівні ЄС докладалися дуже скромні зусилля для вирівнювання територіальної нерівності. У 1958 р. було підписано Римську угоду про гармонізацію та скорочення відмінностей у соціально-економічному

розвитку, для реалізації одного з її положень було створено два галузеві фонди: Європейський соціальний фонд (ESF) та Європейський фонд допомоги та гарантій сільському господарству, які взяли на себе заходи по боротьбі з безробіттям і покращенню економічної структури сільськогосподарських регіонів. У 1975 році народився один із головних інструментів соціально-економічної політики – Європейський фонд регіонального розвитку (ЄФРР), який займався розподілом в територіальних утвореннях регіонах. Таким чином, на перших етапах соціально-економічної політики зосереджувалася переважно на регіональних аспектах загальної соціальної політики та загальної аграрної політики.

Після приєднання Ірландії, Іспанії та Португалії, які мають великі території з низьким соціально-економічним розвитком, зросла кількість країн, зацікавлених у транснаціональній соціально-економічній політики. Наприкінці 1980-х років було реформовано структурні основи ЄС, детально розроблено механізм реалізації соціально-економічної політики, уточнено її цілі та збільшено фінансування. Маастрихтський договір 1992 року визнав політику вирівнювання статусу у державах-членах одним із пріоритетів ЄС. Між 1994 і 1999 роками близько третини бюджету ЄС було виділено на соціально-економічну політику. Саме тоді були остаточно розроблені фінансові інструменти, зокрема структурні фонди та спеціальні програми (ISPA, SAPARD, PHARE). Приєднання високорозвинутих Швеції, Фінляндії та Австрії та менш заможних країн колишнього соціалістичного табору сприяло тому, що наднаціональне регулювання територіального розвитку в ЄС було суттєво трансформовано в бік більш прозорих механізмів. У реалізації соціально-економічної політики в ЄС відбулося багато змін, зокрема перехід до багаторічного фінансового плану [32]. Ефективність заходів, спрямованих на вирівнювання соціально-економічного розвитку європейських регіонів, почала зростати з кінця 1980-х років. Так, Греція, Іспанія, Ірландія та Португалія, як основні бенефіціари політики єдності, продемонстрували зростання. Між 1995 і

2005 роками ВВП Греції на душу населення зріс з 74% до 88% від середнього по ЄС. Аналогічний показник в Іспанії змінився за той самий період.

Найбільш позитивним експерти відзначають досвід Ірландії коли ВВП на душу населення зріс з трохи менше ніж 75% від середнього по ЄС до 125%, тоді як у до 1977 році він був приблизно таким самим у Греції, Ірландії та Іспанії (9000 доларів США) і Португалії – 6000 доларів США. У США, а пізніше з 2007 році в Португалії було 11 тисяч. доларів. США, Греція 103 та Іспанія – 15 тис. дол. У США та Ірландії – \$27 500. «Кельтський тигр», як називають Ірландію за результатами її економічного розвитку, справді продемонстрував надзвичайну динаміку розвитку буквально за два десятиліття.

Однак заходи соціально-економічної політики не завжди були такими ефективними. У 1995-2019 роках ВВП на душу населення в Італії знизився, хоча рівень підтримки з європейських фондів був не нижчим за середній в ЄС. Після возз'єднання Німеччини відбулися значні фінансові інтервенції у східних регіонах Німеччини. Водночас, за даними Німецького товариства технічного співробітництва (GIZ), ВВП на душу населення в усіх 6 країнах Східної Німеччини не перевищує 65% середнього показника по ЄС.

У 1989 р. розпочато середньострокове програмування розвитку територій а з 2000 р. в ЄС запроваджено семирічне програмування. Під час регіональної політичної реформи Європейська комісія запровадила чотири основні принципи функціонування структурних фондів, а саме: багаторічний програмний характер, що означає планування на семирічний період та використання структурних фондів. програми, спрямовані на вирішення конкретних завдань; концентрація, що означала спрямування дій на пріоритетні цілі, спрямовані на допомогу найбільш потребуючим регіонам; партнерство в роботі Європейської Комісії та відповідних органів влади на національному, регіональному та місцевому рівнях на всіх етапах діяльності; complementarity, відповідно до якого всі заходи, що фінансуються з фондів ЄС, співфінансуються державами-членами. Цілі соціально-економічної політики були визначені таким чином: конвергенція – підтримка територій, що відстають

у розвитку (ВВП нижче 75% від середнього по ЄС); регіональна конкурентоспроможність і зайнятість: підвищення конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості територій та боротьба з безробіттям; Європейське регіональне співробітництво: гармонійний і рівномірний розвиток усіх сфер діяльності. Національні уряди, з іншого боку, повинні були визначити свої пріоритети та розробити національні стратегічні плани на основі визначених стратегічних цілей і принципів.

Наразі кошти соціально-економічної політики, яку називають «політикою згуртованості» ЄС, реалізуються через три фінансові інструменти: структурні фонди – уже згадані ЄФРР та ЄСФ та створений у 1993 році Фонд згуртованості. Метою структурних фондів є зменшення розбіжностей (ЄФРР також підтримує транскордонне та транснаціональне регіональне співробітництво). Фонд Єдності фінансує проекти в таких сферах, як транс'європейські транспортні мережі, захист навколишнього середовища та альтернативна енергетика. Для регіонів країн-кандидатів на вступ до ЄС було запроваджено інструменти підтримки перед вступом, що сприяло підготовці розширення ЄС на схід. Наднаціональна соціально-економічної політики ЄС поступово стала ключовим елементом національної регіональної політики багатьох країн. Багато країн розпочали регулювання соціально-економічного розвитку територій з метою розробки програм регіонального розвитку та їх подальшої реалізації спільно з ЄС. При цьому внески структурних фондів загалом перевищували частину державного бюджету, але не могли перевищувати 75% від загального обсягу капітальних інвестицій. У 2007-2013 роках було реалізовано новий етап політики об'єднання. Його фінансування здійснювалося за сотнями операційних програм, які об'єднували 2 мільйони проектів. Кошти розподілялись у три етапи – невеликі аванси, асигнування під час реалізації проекту та остаточні платежі на основі видаткових документів, поданих до ЄС. Кошти були розподілені між «новими» державами-членами. Розподіл асигнувань між регіонами залежав від кількості жителів і ступеня, в якому ВВП на душу населення був нижчим від середнього по ЄС. Також

враховувався рівень безробіття. Основними отримувачами допомоги ЄС були польські регіони, значно випереджаючи інші країни. Крім того, регіональна політика ЄС перейшла від суцільної підтримки проблемних областей до пов'язання цієї мети із завданням динамізації економік усіх європейських регіонів. У 2007-2013 роках витрати, пов'язані з впровадженням регіональної політики ЄС, склали майже 350 мільярдів євро, що становить 36% видатків загального бюджету Європейського Союзу. Нові семирічні програми впровадження політики згуртованості на 2014-2020 рр. та на 2021-2027 р. також передбачає витрати в розмірі 376 мільярдів євро, що становить приблизно третину бюджету ЄС. Цей факт ще раз підкреслює важливий фактор соціально-економічної політики у сталому розвитку територій, сприянні зайнятості населення та подоланні економічної та фінансової кризи.

На основі аналізу новітніх підходів до реалізації зарубіжних реформ державного управління можна зробити висновок, що їх основною метою на сучасному етапі є перехід від адміністративного контролю до організаційно-управлінської, інформаційно-аналітичної єдності, соціального комплексу служби державного управління та зв'язку, суттєва зміна технології реалізації функцій держави, коли стратегічні функції залишаються за державним апаратом, а інші функції які раніше виконувала держава, не покладаються на державний орган. державні структури. Основними пріоритетами діяльності органів державної влади є задоволення потреб споживачів, забезпечення якості та своєчасності надання послуг та формування довіри громадян до влади та реалізація соціально-економічної політики.

Отже, на нашу думку, позитивний досвід реформування державного управління та побудови соціально-економічної політики за кордоном може бути використаний і в Україні за умови попереднього розгляду запропонованих проектів модернізації державної служби з точки зору: адаптованості до українських умов та існуючої організаційної культури; можливість широкого тиражування; ефективності і результативності; інноваційного потенціалу; ступеня відповідності інтересам і цінностям окремих соціальних класів і

суспільства в цілому. На основі розглянутого досвіду зарубіжних країн можна виділити низку позитивних моментів враховуючи соціально-економічну, політичну та культурну специфіку країни, варто застосувати і в українській практиці.

3.3 Впровадження принципів сталого розвитку та діджиталізації в процес публічного управління соціально-економічним розвитком

Для України в умовах демократичної трансформації йдеться не про «нове державне управління» та регулювання «належного урядування» на його принципах, а про більш консервативну концепцію «нової веберівської держави», тобто більше корисний. концепція якої була представлена в 2004 р. К. Полліттом і Г. Букертом з метою опису європейської практики модернізації державного управління, на противагу «маркетизації» англосаксонської системи державного управління. На думку авторів, модель «веберівської нової держави» прийнятна для реформування адміністративних систем постсоціалістичних країн. Метою створення моделі «нової веберівської держави» є модернізація традиційної бюрократії через її професіоналізацію, ефективність і дружність до громадян. Водночас така модель не означає відмови від норм ринкової економіки, які органічно додаються до її базових засад. У порівнянні з усталеною концепцією «веберівської» держави (централізованої, раціонально та бюрократично організованої), нова модель представлена на рисунку 3.1.

Водночас для України навіть «веберівська» держава як модель державного управління є більш розвиненою, ніж традиційна модель державного управління, успадкована від радянського періоду. Крім того, концепція «нової держави Вебера» має на меті закріпити засадничі принципи класичного, ієрархічного державного управління та системи відповідальності, вкорінених в українському суспільстві. Слід розуміти, що повернення до бюрократичної моделі, передбаченої М. Вебером, малоймовірне, але деякі його ідеї залишаться актуальними й надалі .

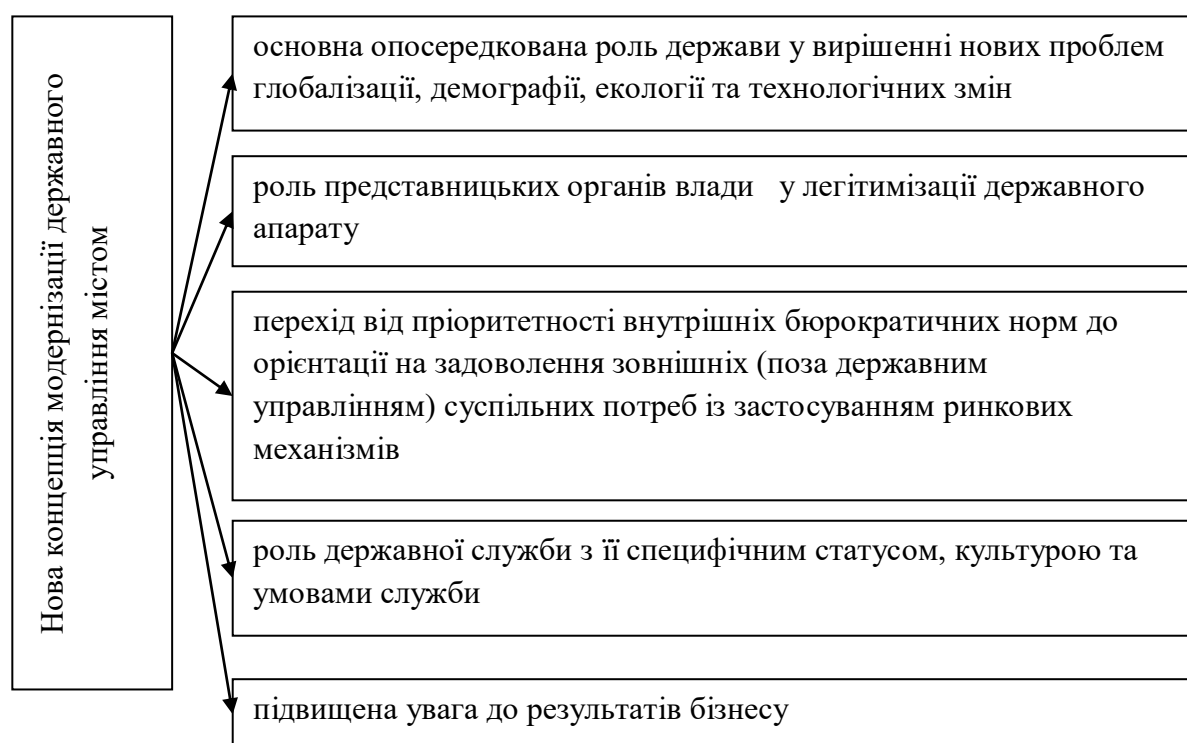

Рисунок 3.1 - Нова концепція модернізації публічного управління містом
Джерело: сформовано автором

Серед аргументів оптимальної реалізації моделі «нової веберівської держави» в Україні можна називати: з одного боку, наявність необхідного демократичного потенціалу громадської ініціативи; друга, наявність традиції сильної державної влади, здатної самостійно виконувати функцію постановки соціальних цілей і прийняття відповідних органічних рішень; по-третє, вона може забезпечити реалізацію державної політики на всіх рівнях керівництва попри відносну організаційну слабкість інститутів громадянського суспільства та ринкових структур; по-четверте, заклад державної служби має встановлені корпоративні цінності та принципи діяльності; по-п'яте, існує тенденція та політична воля до модернізації української системи державного управління відповідно до європейської практики та стандартів. «Нове державне управління», як більш сучасний етап розвитку державного управління, базується на таких передумовах, а саме: обмеження ролі традиційних державних інститутів (насамперед виконавчої влади), передача державного

управління. їх функції для напівдержавних і недержавних (ринкових або державних) установ; сильне громадянське суспільство, здатне взяти на себе виконавчі функції традиційних органів управління; розвинена ринкова економіка, заснована на принципах і нормах ведення підприємницької діяльності; правова система, яка повинна гармонізувати суспільні відносини навколо вищезазначених передумов; суб'єктивна готовність і організаційна здатність посадових осіб не тільки діяти за новими правилами і нормами, а й розвивати їх.

Для розвитку публічного управління соціально-економічним розвитком є цифровізація. Цифрове суспільство являється складовою частиною економіки, в якій домінують знання суб'єктів та нематеріальне виробництво – основний показник під час визначення інформаційного суспільства. Поняття: «цифрова економіка», «економіка знань», «інформаційне суспільство» формують нову економічну систему, яка замінює індустріальну парадигму. Ця економічна модель надає можливість реалізації високо конкурентної продукції з високою доданою вартістю, створювати робочі місця нової якості, ефективно вирішувати соціальні, культурні та екологічні завдання. Розвинені країни приділяють прискіпливу увагу щодо гармонійного розвитку системоутворювальних елементів цифрової економіки, інформаційного суспільства та економіки знань.

Орієнтиром для аналізу розвитку цифровізації можна вважати Індекс розвитку цифрової економіки та суспільства (The Digital Economy and Society Index - DESI), який включає наступні компоненти: зв'язок; людський капітал; рівень використання Інтернету; інтеграція цифрових технологій; цифрові громадські послуги. Сьогодні, на жаль, Базовим орієнтиром для країн ЄС при побудові цифрової економіки є Цифровий порядок, який визначив заходи по досягненню конкретних цілей до 2020 року. Важливою складовою Цифрового порядку ЄС є створення Єдиного цифрового ринку (Digital Single Market). Кабінет Міністрів ухвалив розпорядження, яке затверджує перелік показників Індексу цифрової економіки та суспільства (Digital Economy and Society Index -

DESI) в Україні, а також порядок збору та обміну даних щодо показників на основі Методології ЄС. Розпорядження забезпечить передумови для відстеження прогресу в напрямі цифрової економіки, а також порівняння власного шляху із цифровими економіками ЄС.

Нещодавно Європейська Комісія оприлюднила на своєму сайті фінальний звіт щодо вимірювання показників цифрових технологій 27 держав-членів ЄС та ЄС. Загалом у порівнянні з 19 іншими країнами світу за допомогою міжнародного індексу цифрової економіки та суспільства (I-DESI). I-DESI має на меті віддзеркалити та розширити Європейський індекс цифрової економіки і суспільства (DESI) шляхом виявлення індикаторів, які вимірюють аналогічні змінні для країн, що не входять до ЄС.

За підсумками 2022 року держави-члени ЄС-27 розташувалися на перших п'яти позиціях з десяти найкращих у індексі I-DESI. Загальні бали індексу залишаються вищими для країн, що не входять до ЄС, ніж для держави-членів ЄС-27 за кожен рік. У звіті зазначено, що найвищий показник I-DESI мала Данія. Вона також була провідною країною в ЄС згідно з показниками індексу DESI за 2021 рік. Провідною країною поза ЄС стала Ісландія.

У сфері людського капіталу за показниками I-DESI Нідерланди та Фінляндія є лідерами в ЄС, тоді як Румунія та Болгарія відстають. Хоча ЄС має повне покриття широкосмугового зв'язку, лише 70% населення можуть отримати вигоду від фіксованого зв'язку підключення до мережі високої пропускної спроможності (ФЗПМ). Мальта, Люксембург, Данія, Іспанія, Латвія, Нідерланди та Португалія є найбільш просунутими країнами-членами щодо загального покриття фіксованої мережі, тоді як у Греції лише 1 із 5 будинків мають доступ до фіксованого зв'язку підключення до мережі. Результати дослідження показали, що Естонія, Фінляндія, Мальта та Нідерланди мають найвищі бали за цифрові державні послуги в DESI, а Румунія та Греція відповідно найнижчі.

Реалізація впровадження цифровізації для м.Конотоп передбачається за чотирма основними напрямками згідно зі схемою на Рис. 3.2.

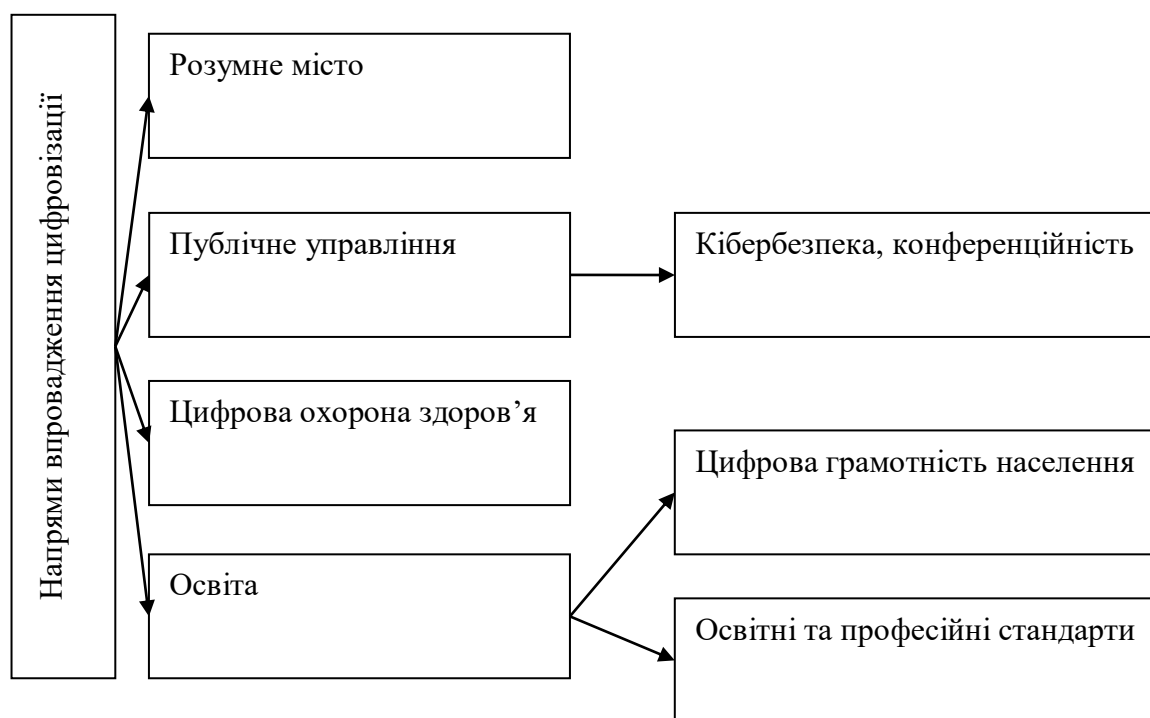

Рисунок 3.2 – Напрями впровадження цифровізації в розвиток публічного управління соціально-економічним розвиток міста

Джерело: сформовано автором

Система Smart city робить життя людей простішим, зручнішим і, насамперед, безпечнішим, комплексно регулюючи все, що відбувається в місті. Пожежі, пробки, аварії, землетруси, торнадо, прориви підземних труб – усім цим проблемам можна запобігти завдяки «розумному місту» і тим самим захистити людей. Міська влада приймає виправдані управлінські рішення, активно використовуючи ІТ-можливості: відеоспостереження, зв'язок та інші. У результаті розумне місто може побачити: зниження злочинності; ефективна робота ситуаційного центру, що забезпечує швидке реагування на виникаючі проблеми; створення комфортних та зручних центрів обслуговування населення; Економія бюджету завдяки впровадженню інтелектуальної системи; модернізація міської транспортної інфраструктури та зменшення гостроти комунікаційних проблем.

Реалізація засад адаптації публічного управління до умов інформаційного суспільства передбачає запровадження електронної системи управління як

нової форми взаємодії влади з суспільством, спрямованої на підвищення якості надання послуг державного управління. У зв'язку з інтеграційною діяльністю України особливого значення набуває впровадження європейських норм і стандартів реалізації інформаційної політики держави. Запровадження електронної системи управління дозволяє органам влади скоригувати адміністративні процеси в конкретному напрямку та вдосконалити організаційно-правові та ресурсні механізми державного управління. Перш за все, електронний менеджмент забезпечує відкритість та прозорість офіційної діяльності на всіх рівнях, підвищує довіру громадян до влади та забезпечує ефективніше та дешевше адміністрування. Впровадження системи електронного урядування базується на таких принципах: цифровий за замовчуванням; одноразове внесення інформації; сумісність за замовчуванням; доступність та залучення громадян; відкритість і прозорість; довіра та безпека. Досягнення мети Концепції забезпечувалося реалізацією таких комплексних заходів, як: модернізація державних послуг та розвиток взаємодії влади, громадян та підприємств з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; модернізація державного управління з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; управління розвитком електронного урядування. Варто зазначити, що ця Концепція відрізняється від попередніх подібних документів більшою деталізацією та складністю.

Внаслідок цифровізації основою для побудови та трансформації політики мають стати цифрові політичні практики – процес трансформації/перекодування смислів у тексти, що, у свою чергу, породжує нові тексти та нові смисли. Виділимо основні фактори, що впливають на процес цифровізації державної політики (рис. 3.3).

Важливим є впровадження системи електронного документообігу, яка є одним із основних процесів державного управління. Розвиток сфери цифрових перетворень у системі державного управління та державного управління є потенційним прикладом для всієї країни, що дозволяє отримати відчутні вигоди також для приватних підприємств - підвищує продуктивність і

конкурентоспроможність у людському вимірі - отримання нових знань навички, вибір роботи та зміцнення посади.

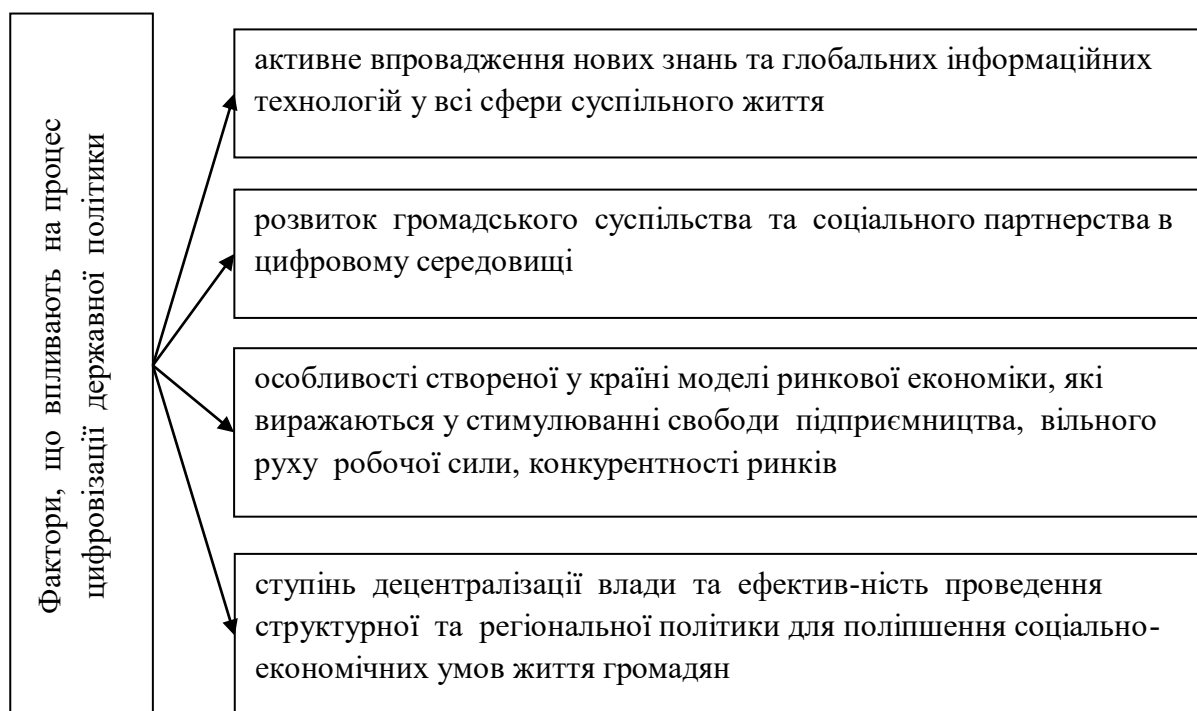

Рисунок 3.3 - Фактори, що впливають на процес цифровізації публічного управління та державної політики

Джерело: складено автором

У сучасних умовах розвитку нашої країни у сфері цифрових трансформацій необхідно використати десять основних стратегічних технологій державного управління та публічної діяльності для реалізації механізмів публічного управління шляхом «цифрування». Йдеться не про те, щоб керівники державних установ України негайно виділили на них кошти, а про перелік стратегічних технологій, багато з яких уже відповідають українським реаліям і можуть бути використані в процесі трансформації та реформування.

Отже, питання регулювання сфери цифрових трансформацій та процесу побудови цифрової економіки, невизначеність щодо характеру взаємодії учасників цього процесу, що в свою чергу ускладнює створення законодавства

в інших напрямках, особливо в сфера документів стратегічного планування – питання розвитку цифрових технологій мають бути включені до державних програм, особливо щодо державних послуг, для малого та середнього бізнесу, споживчого ринку, охорони здоров'я, створення та аналізу інформації. системи забезпечення тощо. Можна зробити висновок, що механізми державного управління та публічне управління мають системно розвиватися у сфері цифрових трансформацій, оскільки цифровізація має стати основним засобом досягнення стратегічної мети України – економічного зростання та процвітання держави, комфорт і якість життя українського населення на рівні європейських країн.

2.3 Рекомендації щодо побудови повоєнної стратегії розвитку Конотопської громади

Хоча бойові дії в Україні тривають, процес відбудови країни вже розпочато. Проекти та ініціативи з реконструкції здійснюються принаймні у 27 областях, і організації громадянського суспільства співпрацюють з іншими суб'єктами у переважній більшості областей. У державі досі немає розробленого владою єдиного національного плану відновлення України, який мав би юридичну силу та використовувався як стратегічний документ суб'єктами реконструкції. Відсутність такого плану створює проблеми для всіх учасників реконструкції: громад, донорів, громадських організацій тощо. За відсутності національного плану відновлення громади стають «двигуном» відновлення, оскільки регіональні плани відновлення готуються рідко. Проте громади стикаються з багатьма труднощами: неузгоджене законодавство щодо підготовки планів відновлення, відсутність національної «основи відновлення», бюджетні проблеми, брак підготовлених спеціалістів (особливо в невеликих громадах). Кадрова проблема є одним із проявів «пропорційності»: законодавство накладає велику кількість зобов'язань на невеликі за чисельністю населення та доходами муніципалітети, а війна та необхідність

реконструкції збільшили цей тягар. Позитивним ефектом є активна горизонтальна комунікація та співпраця на рівні «грумада-грумада». Наше дослідження показує, що грумади фінансують проекти реконструкції переважно за рахунок власних коштів, донорів та міжнародної допомоги. Державна фінансова підтримка у вигляді субсидій муніципалітетам або компенсацій громадянам за зруйновані будинки надається в невеликих обсягах і дуже повільно. Такий розподіл фінансових ресурсів, коли допомога з боку міжнародних акторів має вирішальне значення, ризикує виключити менш активні грумади з процесу реконструкції, якщо не буде забезпечено додаткове втручання/страхування. Якщо створювати лише рівні можливості для інструментів і ресурсів відновлення, то реальна доступність грумад з різним рівнем потенціалу місцевого самоврядування та рівнем розвитку місцевих неурядових організацій буде сильно відрізнятися.

Протягом 2022 року змінилися суб'єкти, які готують плани відновлення та керують процесом відновлення на державному рівні. Сьогодні ключову роль у сфері реконструкції відіграють Міністерство муніципального розвитку, територій та інфраструктури України та Донорська координаційна платформа. Деякі експерти та журналісти вважають, що архітектура управління реконструкцією, яку будує уряд, несе в собі ризик концентрації зусиль і зосередження виключно на фізичній реконструкції, тоді як розвиток регіональної політики може суттєво сповільнитися. А це може призвести до централізації процесу післявоєнної відбудови, обмеження децентралізації та значного уповільнення розвитку регіональної політики. Є застереження щодо загроз, пов'язаних із суто інфраструктурною реконструкцією, яка не враховує специфіку регіонів, потреб населення та раніше розроблених планів розвитку регіонів і грумад. Учасники дослідження не позитивно сприймають можливість «обнулення» вже розроблених програм регіонального розвитку та переривання реалізації регіональних стратегій. Практично всі групи учасників опитування – представники виконавчої влади, місцевого самоврядування та громадянського суспільства – першочерговими завданнями відновлення економіки вважають

відродження економіки, створення робочих місць та реконструкцію соціальної інфраструктури. Без економічного відновлення та функціонуючих соціальних служб людям неможливо повернутися до своїх громад. Суто інфраструктурна реконструкція передбачає великі міграційні втрати. Координація та збір інформації про заплановані або вже реалізовані проекти та ініціативи з ремонту є серйозним викликом і вимогою для всіх учасників ремонту. Цей запит важливий для влади, донорів та громадських організацій на всіх рівнях – від держави до конкретної громади. Проте проблемою є дублювання субсидій, реалізація схожих за змістом та цільовим призначенням проектів, нераціональне використання наявних коштів.

На думку багатьох учасників опитування, відновлення економіки має бути економічно локальним, тобто використовувати українські підприємства, працівників та інші внутрішні ресурси, а не спиратися на постачання готових матеріалів, обладнання та товарів іноземними компаніями. . Локалізація потрібна і на рівні недержавних структур: перші місяці повномасштабної війни показали повільність великих міжнародних гуманітарних структур, які не змогли адекватно відреагувати на кризу. Швидше, існує потреба покладатися на українські організації громадянського суспільства і, отже, активно залучати нові місцеві організації громадянського суспільства, а не лише створені національні структури. Наразі донори та великі міжнародні та вітчизняні неурядові організації не приділяють достатньої уваги тому факту, що вони дійсно враховують позицію місцевих неурядових організацій при прийнятті стратегічних рішень щодо своїх проектів, останні в більшості випадків лише грають на руку. роль підрядників. Експерти зазначають, що для того, щоб громадські організації могли бути не лише консультантами та інспекторами у процесі стягнення боргів, а й брати на себе відповідальність, влада має продемонструвати готовність перекласти цю відповідальність. Це потребує створення певних нормативних засад взаємодії органів влади та громадських організацій у процесах реконструкції/реалізації стратегії. Погоджуються з цим і представники громадських організацій: вони вважають, що залучення

внутрішні процеси, оновлення, модернізація, децентралізація; житло для ВПО мулювати економічне та соціальне управління згуртованості ВПО та місце вих жалітив); психологічна рефлексія; недопущення залишкової міграції людей за кордон. Пріоритет самостійної господарської діяльності та інноваційної діяльності, прорайонної економіки; будівництво доріг, мостів, транспортного співтовариства; реконструкція об'єктів критичної інфраструктури (водо- та теплопостачання). Керівники храмод райовим шко суто фізичне реставрації, без пакспону в економіці та черезування овернути людей додому, і вони можуть бути втрачені для храмади і крайні. Пріоритети центральної влади – енергетика, державні справи, житло, критична та соціальна інфраструктура, мости та логістика, розвиток бізнесу. Актуальна інформація та інформація про вашу успішність у школах. Більше інформації про практичні проблеми, без будь-якої інформації, трудомісткі, або трудомісткі Йекономики (особливо аграрного сектора) - розминя. У цій сфері український уряд потребує допомоги міжнародних гравців.

Зараз регіональні плани відновлення найчастіше існують у формі муніципальних планів реконструкції. Опитування лідерів громад, проведене під час дослідження, показало, що наразі лише третина муніципалітетів має конкретний документ стратегії відновлення. Проте навіть громади, які розробили такі документи, вказують, що вони ще далекі від завершення. Найчастіше в розробці муніципальних планів ренатуралізації беруть участь представники органів місцевого самоврядування, а приблизно в половині випадків у підготовці плану реституції беруть участь представники громадянського суспільства.

Відродження в Україні почалося з громади. Згідно з кількісним опитуванням, 41% лідерів громад наразі заявляють, що до 2023-2024 років вони реалізовуватимуть проекти та ініціативи, спрямовані на подолання руйнівних наслідків війни в їхніх громадах. 55% муніципалітетів не реалізують і не планують проект ревіталізації, 4% респондентів вагаються з відповіддю.

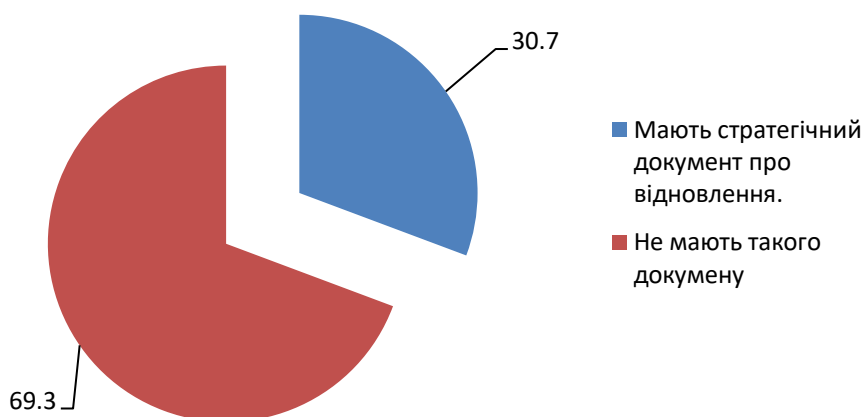

Рисунок 3.2 – Наявність стратегічних документів про відновлення громад
Джерело: власне дослідження

Аналіз дій та планів та програм, які існують в Україні показує, що при побудові стратегії повоєнного відновлення Конотопській громаді необхідно враховувати наступні пріоритети:

1. Оцінка масштабу пошкоджень та потреб.
2. Створення ГІС-систем/ГІС-реєстрів, необхідних для відновлення.
3. Створення цифрових продуктів/інформаційних систем.
4. Створення аналітичних центрів, координаційних/експертних майданчиків для супроводу відновлення.
5. Створення навчальних програм для учасників відбудови.
6. Створення механізмів координації донорів і влади.
7. Створення маніфестів або концепцій відновлення.
8. Створення аналітичних планів відновлення та проведення аналітичних досліджень
9. Підтримка ОГС для участі у відновленні
10. Надання фінансових ресурсів центральній та місцевій владі України (в різних формах).
11. Створення умов для пільгового кредитування (як країни в цілому, так і окремих груп бенефіціарів всередині країни).

12. Допомога в залученні інвестицій.
13. Підтримка підприємців.
14. Відбудова та ремонт житла, освітньої, медичної та соціальної інфраструктури.
15. Відбудова та ремонт енергетичної інфраструктури.
16. Відбудова та ремонт іншої інфраструктури.
17. Створення механізмів контролю за витратами коштів та боротьби з корупцією в ході відновлення.
18. Надання матеріально-технічних засобів та матеріалів (енергетичне обладнання, шкільні автобуси, пожежні машини, техніка для розмінування, інша спеціальна техніка, насіння, вакцини тощо).
19. Розмінування .
20. Допомога у розробці інженерно-проектної документації та технічний нагляд.
21. Стимулювання “зеленого” відновлення.
22. Гуманітарна допомога.
23. Експертна підтримка центральної влади та ОМС в ході відновлення.
24. Адвокація доступу та використання відкритих даних для відновлення.
25. Залучення мешканців громад до планування і участі у відновленні.
26. Адвокація України на міжнародному рівні.
27. Психологічна підтримка населення, адаптація ветеранів.

Сьогоднішні проекти в основному зосереджені на реконструкції та ремонті навчальних закладів (34%), реконструкції критичної комунальної інфраструктури в житлових масивах (32%) та реконструкції доріг і мостів (31%). Така фізична реконструкція громад найчастіше відбувається за кошти місцевих бюджетів або грантів міжнародних організацій/проектів.

Основним джерелом фінансування післявоєнної відбудови гміни найчастіше є місцевий бюджет (71%). Величезну роль відіграє підтримка міжнародних організацій/проектів: близько половини опитаних лідерів громад (54%) назвали її одним із основних джерел фінансування. 37% опитаних

керівників вважають основним джерелом фінансування благодійні фонди та організації, 30% – підтримку з державного бюджету, інші джерела називали значно рідше (наприклад, ДФРР – лише 15%).

Оцінка масштабів та потреб руйнувань, завданих Україні внаслідок війни, здійснюється коаліцією кількох акторів: центральних органів влади (Канцелярії Президента, міністерств) у співпраці з представниками громадянського суспільства, Інститут KSE; провідні міжнародні організації (Світовий банк, Європейська комісія, ООН). Спеціалізовані міжнародні організації готують оцінки втрат у галузях економіки: телекомунікаціях, сільському господарстві тощо. На рівні громадянського суспільства, окрім згаданого KSE Institute, існує багато проектів, що документують та оцінюють втрати житлового фонду України, проводять моніторинг шкоди навколишньому середовищу, та реєстрація збитків, завданих освітній та медичній інфраструктурі. Багато ініціатив спрямовані на створення ГІС-систем і послуг, необхідних для реконструкції: нові системи створюються як урядом в рамках електронної системи реконструкції, так і донорами, громадськими організаціями та муніципалітетами.

Ці проекти найчастіше зосереджуються на документуванні пошкоджень і часто виконують подібні функції. Ймовірно, це область, де є певне перекриття між дизайнами. Ця рекомендація потребує подальшої експертизи, але ми зазначаємо, що корисність ГІС-проектів була б більшою, якби користувачі (представники уряду, донори, аналітики) мали доступ до всього набору даних, а не лише до карт. Створення цифрових інформаційних продуктів/систем є «серцем» процесу відновлення. Це не тільки дозволяє ефективно управляти реконструкцією, але й робить її прозорою для громадськості, донорів та міжнародних партнерів. Основним цифровим державним продуктом, у який уряд, організації громадянського суспільства та міжнародні донори роблять внесок і який має сприяти відновленню, є DREAM (Digital Restoration Ecosystem for Accountable Management). За допомогою донорів держава розвиває інші, більш спеціалізовані цифрові продукти, наприклад, сервіс

компенсації за пошкоджені квартири. Проекти соціальної цифровізації реалізуються на рівні громадянського суспільства. Є приклади як невеликих пілотних проектів, так і досить масштабних ініціатив. Громадські організації також розвивають послуги цифрового моніторингу, особливо у сфері охорони навколишнього середовища. Створення аналітичних центрів та координаційно-експертних центрів для допомоги у відбудові є прерогативою громадянського суспільства в Україні та за кордоном (принаймні два аналітичні центри створено за кордоном). Українське громадянське суспільство було дуже активним у створенні маніфестів і концепцій економічного відновлення: наприклад, понад 100 державних організацій підписали «Луганську декларацію» перед минулорічної конференцією в Лугано. Маніфести стосувалися як принципів відбудови України, так і міжнародного становища. Було створено велику кількість документів, що містять бачення реставрації з різним ступенем деталізації, але важко оцінити, наскільки вони вплинули на позицію влади, оскільки наразі відсутня національна стратегія реставрації. Діяльність громадянського суспільства корисна для створення освітніх програм для учасників реконструкції, особливо на рівні громад.

В результаті децентралізації в Україні новостворені громади зіткнулися з новими повноваженнями та обов'язками без відповідних фінансових ресурсів, досвіду, інфраструктури та персоналу. Проблема полягає в практиці передачі повноважень з центрального рівня на місцевий без забезпечення органів місцевого самоврядування відповідними фінансовими ресурсами. Війна та необхідність відбудови ще більше загострили цю ситуацію. Тому навчання органів місцевого самоврядування у складних сферах, таких як інженерна охорона земель, оновлення містобудівної документації, розвиток житлово-комунального господарства тощо, має бути значно більшим, ніж зараз.

Одним із напрямів, у якому українське громадянське суспільство виявило високу активність та ефективність, є розробка аналітичних планів оздоровлення. Аналітичні центри публікують власні дослідження та критичні професійні аналізи урядових планів (найчастіше це план відновлення,

підготовлений до конференції в Лугано). Продукти неурядових природоохоронних організацій здаються особливо точними. У підготовці планів реконструкції міста задіяна велика кількість громадських організацій різного профілю, від архітекторів до громадських організацій, що спеціалізуються на економіці (нагадаємо, що, за результатами нашого дослідження, громадські організації брали участь у близько половини створення муніципальних планів реконструкції). Великі донори, такі як USAID та GIZ, надають великого значення цьому виду допомоги. Кілька провідних координаторів громадянського суспільства впроваджують масштабні програми підтримки участі українських громадських організацій у відбудові. Це насамперед ICAP ЄДНІСТЬ, Східноєвропейський фонд та Міжнародний фонд «Відродження». Підприємців і підприємства найчастіше підтримують українська влада, глобальні актори (наприклад, Європейський Союз чи Німеччина) та великі міжнародні донори (наприклад, USAID). Програми найчастіше спрямовані на допомогу малим і середнім підприємствам або фізичним особам-підприємцям (дрібним виробникам).

Аграрний сектор знаходиться в центрі проектів підтримки бізнесу. Щодо рівня фінансування програм підтримки підприємництва, то він виглядає не дуже великим, враховуючи складність завдання та кількість людей (і підприємств) в Україні: проекти, загальний бюджет яких 1. відомий до діапазону від 1 млн до 15,5 млн дол. Звісно, державні програми трохи масштабніші, наприклад «єРобота», за якою майже за рік існування видано субсидій на 82 млн доларів, тобто 3 млрд грн. Хоча масштаб державних програм видається недостатнім. На рівні громадянського суспільства найчастіше реалізуються невеликі проекти для підтримки креативних підприємців, внутрішньо переміщених осіб та жінок-підприємців. Держава є активним і потужним гравцем у відбудові та покращенні житла, охорони здоров'я, освіти та соціальної інфраструктури, але процеси, які вона координує чи ініціює, відбуваються досить повільно. Наприклад, у квітні 2023 року Фонд ліквідації наслідків збройної агресії ще не запрацював, а перше виділення

коштів відбулося лише 17 травня 2023 року. Окрім держави, важливими акторами є міжнародні організації, такі як Європейський Інвестиційний банк, ЄБРР, Світовий банк і такі гравці, як Європейський Союз. Водночас громадянське суспільство вже давно займається реконструкцією та ремонтом житла та інфраструктури і працює одразу в кількох напрямках. У цій сфері можна виділити чотири основні напрямки діяльності громадських організацій та волонтерських ініціатив:

- 1) фізичний ремонт та реконструкція пошкоджених та зруйнованих осель громадян;
- 2) планування нових просторів у постраждалих від війни населених пунктах;
- 3) навчання мерів, архітекторів, спеціалістів, наставництво та підготовка посібників для людей, які займаються реконструкцією;
- 4) професійний інженерний супровід будівельних об'єктів. Здебільшого це волонтерські проекти з певною командою професіоналів, навколо яких гуртуються люди, які хочуть у тій чи іншій формі брати участь в ініціативах: фізична робота на об'єктах, забезпечення будівельними матеріалами, створення освітнього контенту, співпраця в рамках гуманітарної допомоги.

Значну роль у відбудові шкіл відіграють українські неурядові організації та міжнародні актори, такі як Європейський Союз та ПРООН. Реконструкція критичної інфраструктури – сфера, в якій насамперед активні держава та міжнародні партнери (Японія, Данія, Німеччина), але важливу роль відіграють і громадські організації. У сфері відновлення енергії основними дійовими особами є уряд, приватні компанії та великі міжнародні донори. Роль громадських організацій у цій сфері передусім відстоює принципи «зеленого буму»: енергоефективність, декарбонізація, використання відновлюваних джерел енергії та децентралізація енергетичної інфраструктури. Ті ж громадські організації, які займаються безпосередньо ліквідацією наслідків обстрілів, швидше за все, мають справу з невеликими громадськими джерелами енергії – сонячними панелями, генераторами тощо.

Розмінування є одним із найважливіших напрямків відновлення, без успіху неможливо рухатися вперед. Визнаючи необхідність координації донорів, які надають фінансову та технічну допомогу, держава створила Центр гуманітарного розмінування, який відповідає, серед іншого, за: ці завдання. Важливо зазначити, що в цій принципово важливій сфері, на думку деяких учасників нашого розслідування, вже процвітає корупція. На рівні громадянського суспільства реалізуються переважно інформаційно-просвітницькі проекти, пов'язані з мінною безпекою та фінансовою та технічною допомогою для підрозділів розмінування. Інтереси зеленого буму майже повністю представляють неурядові організації. З весни 2022 року громадські організації об'єднуються в коаліції, щоб привернути увагу суспільства, влади, міжнародних партнерів і донорів до необхідності озеленення економічного відновлення. Публічне представництво «зеленого ресторану» не обмежується внутрішніми дискусіями в Україні: представники української екологічної спільноти доносять свою позицію до керівників Європарламенту та Єврокомісії. Важливо, щоб неурядові організації не лише приділяли увагу цій проблемі, а й готували конкретні аналітичні дослідження та контролювали підготовлені урядом плани відновлення на відповідність «зеленому» курсу. Практична робота екологічних громадських організацій відбувається і на місцевому рівні – а саме розробка «зелених» планів післявоєнної відбудови конкретних громад. У період відновлення економіки напрямом діяльності міжнародних організацій та громадських ініціатив є створення механізмів контролю за витрачанням ресурсів та боротьба з корупцією. Доступ до даних є необхідною умовою ефективного контролю за витрачанням державних коштів. Роль неурядових організацій, аналітичних центрів і дослідників є вирішальною у відновленні доступу до відкритих даних, які стали недоступними внаслідок війни. На цю проблему звертає увагу громадянське суспільство, зазначаючи, що без цих даних буде важко боротися з корупцією, а чиновники почуваються безкарними у процесі відбудови країни. Проекти, спрямовані на розробку планів та процес ревіталізації за участю та

залученням жителів гміни, здійснюються переважно представниками громадянського суспільства. Неурядові організації та міжнародні організації реалізують проекти, спрямовані на покращення соціальної згуртованості. До представлення інтересів України на міжнародній арені разом із представниками влади, спортсменами та культурними діячами активно долучаються громадські організації: представники громадянського суспільства України звітують перед Європарламентом, захисники допомоги Україні в Конгресі США тощо. Психологічна підтримка Популяція та адаптація ветеранів були в центрі уваги громадських організацій ще до початку повномасштабної війни, а в 2022-23 роках робота в цьому напрямку стала ще більш інтенсивною. Зауважимо, що українські громадські організації, як і інші сфери, створюють ефективні організаційні коаліції та ефективно співпрацюють з владою.

ВИСНОВКИ

В процесі підготовки кваліфікаційної роботи нами тримані наступні результати:

1. Здійснено аналіз нормативно-правового забезпечення публічного управління соціально-економічним розвитком міста та діяльності публічної влади в адміністративному районі в умовах нових геополітичних викликів.

2. Розглянуто наукові підходи до публічного управління соціально-економічним розвитком міста. Зазначено, що публічне управління соціально-економічним розвитком міста – це сукупність соціально-політичних, виробничо-технологічних, господарсько-економічних, культурних та інших змін у суспільстві, спрямованих на покращення життя населення, забезпечення принципів сталого розвитку, впровадження нових форм суспільного існування, перехід від традиційного суспільства до відкритого, від індустріального до інформаційного, від тоталітарного до демократичного.

3. Публічна влада в контексті соціально-економічного розвитку розглядається як сукупність різномірних зв'язків: по-перше, вертикальних – взаємовідносини між різними її рівнями, а, по-друге, горизонтальних, що складаються між різними суб'єктами публічної влади одного адміністративно-територіального рівня, тобто публічного управління суб'єктів влади в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

4. В роботі зроблений акцент на впровадженні принципів адаптації державного управління до умов інформаційного суспільства, повинно передбачати упровадження системи електронного урядування як нової форми взаємодії влади і суспільства для підвищення якості державно-управлінських послуг. У контексті інтеграційних прагнень України особливого значення набувають запровадження європейських норм і стандартів реалізації державної інформаційної політики. Впровадження системи електронного урядування дозволяє владі коригувати адміністративні процеси у визначеному напрямку, удосконалювати організаційний, правовий, ресурсний механізми державного

управління. Електронне урядування, перш за все, забезпечує відкритість і прозорість діяльності органів влади всіх рівнів, а також підвищує довіру громадян до влади, забезпечує більш ефективне і менш витратне адміністрування.

5. Серед основних факторів, що впливають на процес цифровізації державної політики можна виділити:

- активне впровадження нових знань та гло-бальних інформаційних технологій у всі сфери суспільного життя;
- розвиток громадського суспільства та соціального партнерства в цифровому середовищі;
- особливості створеної у країні моделі ринкової економіки, які виражаються у стимулюванні свободи підприємництва, вільного руху робочої сили, конкурентності ринків;
- ступінь децентралізації влади та ефективність проведення структурної та регіональної політики для поліпшення соціально-економічних умов життя громадян;
- ступінь розвитку економіки країни, який визначає матеріальні можливості людей щодо ви-користання сучасних інформаційних технічних засобів;
- реалізація соціально значущих проектів, що сприяють дотриманню принципів соціальної рів-ності та справедливості в цифровій економіці.

6. Аналіз дій та планів та програм, які існують в Україні показує, що при побудові стратегії повоєнного відновлення Конотопській громаді необхідно враховувати наступні пріоритети:

1. Оцінка масштабу пошкоджень та потреб; створення ГІС-систем/ГІС-реєстрів, необхідних для відновлення; створення цифрових продуктів/інформаційних систем; створення аналітичних центрів, координаційних/експертних майданчиків для супроводу відновлення; створення навчальних програм для учасників відбудови; створення механізмів координації донорів і влади; створення маніфестів або концепцій відновлення;

створення аналітичних планів відновлення та проведення аналітичних досліджень; надання фінансових ресурсів центральній та місцевій владі України (в різних формах); створення умов для пільгового кредитування (як країни в цілому, так і окремих груп бенефіціарів всередині країни); допомога в залученні інвестицій; підтримка підприємців; відбудова та ремонт житла, освітньої, медичної та соціальної інфраструктури; відбудова та ремонт енергетичної інфраструктури; відбудова та ремонт іншої інфраструктури; створення механізмів контролю за витратами коштів та боротьби з корупцією в ході відновлення; надання матеріально-технічних засобів та матеріалів (енергетичне обладнання, шкільні автобуси, пожежні машини, техніка для розмінування, інша спеціальна техніка, насіння, вакцини тощо); розмінування; допомога у розробці інженерно-проектної документації та технічний нагляд; стимулювання “зеленого” відновлення; гуманітарна допомога; експертна підтримка центральної влади та ОМС в ході відновлення; адвокація доступу та використання відкритих даних для відновлення; залучення мешканців громад до планування і участі у відновленні; адвокація України на міжнародному рівні; психологічна підтримка населення, адаптація ветеранів.

Доведено, що отримані в ході всього наукового процесу результати мають не тільки теоретичне значення, а й мають чітко виражену практичну спрямованість. Основні положення, викладені в роботі, складають наукову основу для подальшого розвитку теоретичних і управлінських систем, використання прикладних програм для підтримки та розвитку співпраці держави, її органів та установ з громадянським суспільством з метою створення умов для сталого соціально-економічного розвитку міста.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕЛЕР

3. Антонюк Н. А., Процик О. С., Любка В. В., Жеребух Ю.-Д. Р. Савка В. Б. Система управління соціально-економічним розвитком територіальних громад у сучасних інституційних умовах. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2023. Випуск 36. С. 2017-224.
4. Бобровський О. І. Територіальні громади як суб'єкти публічного управління первісних територіальних ланок суспільства. *Науковий вісник: державне управління*. 2020. № 2. С. 32–44. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nauvisdu_2020_2_5 (дата звернення 05.01.2024р.).
5. Волков В.П., Горошкова Л.А., Карбівничий Р.О. Управління нерухомістю територіальних громад. Белосток, 2018. 144 с.
6. Горошкова Л.А., Волков В.П., Хлобистов Є.В., Кутик В.В. Прогностичні моделі фінансового регулювання бюджетів територіальних громад. *Економічний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету*. 2019. С. 179-190. URL: <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2019-42-179-190>.
7. Давимука С.А., Куйбіда В.С., Федулова Л.І. Тенденції розвитку нової регіональної політики країн-членів Європейського Союзу. *Регіональна економіка*. 2019. № 1. С. 76-87. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2019-1-9> (дата звернення 20.01.2024р.).
8. Димов К. Врятуємо «кельтського тигра». URL: <http://propaganda-journal.net/3095.html> (дата звернення 10.01.2024р.).
9. Забарна Е. М. Територіальні громади в європейському транскордонному просторі. *Економічний форум*. 2020. № 3. С. 3–9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2020_3_3 (дата звернення 05.01.2024р.).
10. Коваленко Н. В. Децентралізація публічної влади в контексті сучасного розвитку України. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2020.

- № 8. С. 563–583. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/purr_2020_8_12 (дата звернення 05.01.2024р.).
11. Конотопська міська рада. URL: <https://konotop-rada.gov.ua/> (дата звернення 10.01.2024р.).
12. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-вр. Законодавство України: сайт. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 20.01.2024р.).
13. Маєв А. П. Регіональна політика Європейського Союзу: історія, цілі, тенденції розвитку. *Актуальні проблеми державного управління: збірник наукових праць ОРІДУ*. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2020. Вип. 1(57). С. 24–27
14. Мільбрадт Г. Успішна економічна політика – німецький досвід. Соціальна ринкова економіка. Німецьке товариство міжнародного співробітництва. GmbH. K., 2015. 52 с.
15. Мовчан У. І. Децентралізація в українській неопатримоніальній демократії: переваги, недоліки та шлях до потенційного миру. *Політикус*. 2021. Вип. 6. С. 44–48.
16. Павлов Ю.І. Основні складові елементи соціального та економічного розвитку міста. Модернізація та сучасні українські і світові наукові дослідження: *Матеріали IV Міжнародної студентської наукової конференції, м. Кривий Ріг, 15 вересня, 2023 рік* / ГО «Молодіжна наукова ліга». Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп», 2023. С.27-30.
17. Павлов Ю.І. Публічне управління в контексті концепція нової веберівської держави. *Сучасні тенденції розвитку науки, освіти, технологій та суспільства: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції* (Полтава, 12 вересня 2023 р.): у 2 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2023. Ч. 1.. С53-54.
18. Пальчук В. Розвиток економічного потенціалу громад у рамках реформи з децентралізації. *Україна: події, факти, коментарі*. 2018. № 11. С. 38-50.

- URL: <http://nbuviap.gov.ua/images/ukraine/2018/ukr11.pdf> (дата звернення 10.01.2024р.).
19. Про Генеральну схему планування території України: Закон України від 7.02.2002 р. № 3059-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3059-14#Text> (дата звернення 10.01.2024р.).
 20. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України від 23.03.2000 р. № 1602-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text> (дата звернення 10.01.2024р.).
 21. Про державні цільові програми: Закон України від 18.03.2004 р. № 1621-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15#Text> (дата звернення 10.01.2024р.).
 22. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 5.02.2015 р. № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text> (дата звернення 10.01.2024р.).
 23. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення 10.01.2024р.).
 24. Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 8.09.2005 р. № 2850-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2850-15#Text> (дата звернення 10.01.2024р.).
 25. Руденко Л.Г., Лісовський С.А., Маруняк Є.О. Виклики і загрози просторового розвитку України на шляху до євроінтеграції. URL: <https://doi.org/10.15407/ugz2016.01.041> (дата звернення 10.01.2024р.).
 26. Скиба М. В. Концептуальні засади публічного управління соціально-економічним розвитком регіону. *Регіональна економіка* 2020, №3. С.35-45.
 27. Стойка А. В., Чечель А. О., Головіна О. І. Фінансова децентралізація як чинник сталого територіального розвитку. *Менеджер*. 2020. № 1. С. 60–

77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzhm_2020_1_6 (дата звернення 15.01.2024р.).
- 28.Юрик Н., Маслянюк Б. Кадрове забезпечення публічної влади: проблеми та перспективи. *Матеріали I міжрегіональної науково-практичної конференції «Проблеми публічного управління та адміністрування на регіональному рівні», 21 травня 2019 року*. Т.: ТНТУ, 2019. С. 90-91.
29. Юрик Н.Є., Маслянюк Б.М. Особливості управління соціально-економічним розвитком об'єднаних територіальних громад. *Теоретичні та практичні питання узгодження інтересів розвитку територіальної системи: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (Харків, 31 жовтня 2020 р.)*. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна. 2020. С. 202-205.
- 30.Boggero Giovanni (Università degli Studi di Torino). Constitutional Principles of Local Self-Government in Europe. – Leiden, Netherlands; Boston : Brill, 2021. 334 p.
- 31.Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat> (дата звернення 10.01.2024р.).
- 32.Horoshkova L., Volkov V., Kapranova L., Komelina A. The Reverse Subsidy's Impact of United Territorial Community's Budget Generations. *International. Journal of Engineering & Technology*. 2018. №7 (4.8). P. 539-543.
- 33.Khadzhyradieva S., Slukhai S., Rachynskyi A. Public Administration in Ukraine: Adjusting to European Standards. *NISPAcee Journal of Public Administration and Policy*. 2020. Vol. 13(1). Pp. 81-108. DOI: <https://doi.org/10.2478/nispa-2020-0004> (дата звернення 20.01.2024р.).
34. La politique régionale. Commission Européenne. URL http://ec.europa.eu/regional_policy/fr/ (дата звернення 10.01.2024р.).
- 35.Pollitt Christopher, Bouckaert Geert. Public Management Reform: A Comparative Analysis – New Public Management, Governance, and the NeoWeberian State; Third Edition. Oxford: Oxford University Press, 2019. 367 p.

36. Traité sur le fonctionnement de l'Union européenne. Version consolidée en vigueur depuis le 1er décembre 2009 (traité de Lisbonne), modifiée par la décision 2011/199/UE du Conseil européen du 25 mars 2011 (mécanisme de stabilité). URL: http://fr.wikisource.org/wiki/Trait%C3%A9_sur_le_fonctionnement_de_l%E2%80%99Union_europ%C3%A9enne#Article_174 (дата звернення 10.01.2024р.).